

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta filozofická

Bakalářská práce

Rozvojová pomoc jako nástroj uznání státu: příklad

Tchaj-wanu

Gabriela Čechová

Plzeň 2017

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta filozofická

Katedra politologie a mezinárodních vztahů

Studijní program Mezinárodní teritoriální studia

Studijní obor Mezinárodní vztahy – britská a americká studia

Bakalářská práce

Rozvojová pomoc jako nástroj uznání státu: příklad

Tchaj-wanu

Gabriela Čechová

Vedoucí práce:

PhDr. Linda Piknerová, Ph.D.

Katedra politologie a mezinárodních vztahů

Fakulta filozofická Západočeské univerzity v Plzni

Plzeň 2017

Prohlašuji, že jsem práci zpracovala samostatně a použila jen uvedených pramenů a literatury.

Plzeň, duben 2017

.....

Děkuji své vedoucí bakalářské práce PhDr. Lindě Piknerové, Ph.D. za odborné vedení, pomoc a rady při zpracování této práce.

Obsah

Seznam zkratk	6
Úvod	8
1 Vymezení klíčových pojmů	11
1.1 Problematika suverenity	11
1.2 Zahraníční politika	13
1.2.1 Cíle zahraniční politiky.....	14
1.2.2 Nástroje zahraniční politiky.....	15
2 Ekonomické nástroje	17
2.1 Rozvojová pomoc	18
2.1.1 Oficiální rozvojová pomoc	19
3 Tchaj-wan jako dárce rozvojové pomoci	22
3.1 Příčiny poskytování rozvojové pomoci ze strany Tchaj-wanu	22
3.1.1 Jedna Čína.....	23
3.1.2 Čína na pevnině a na ostrově	24
3.2 Flexibilní a dolarová diplomacie	26
3.3 Druhy rozvojové pomoci	27
3.4 Poskytovatelé rozvojové pomoci	29
4 Příjemci rozvojové pomoci a vývoj tchajwanského mezinárodního uznání v souvislostech	33
4.1 Sedmdesátá léta	34
4.2 Osmdesátá léta	36
4.3 Devadesátá léta	37
4.4 Období od roku 2000 po současnost	41
Závěr	45
Seznam literatury	48
Cizojazyčné resumé	53
Přílohy	54

Seznam zkratek

ADB	Asian Development Bank (Asijská rozvojová banka)
CABEI	Central American Bank for Economic Integration (Středoamerická banka pro ekonomickou integraci)
CBC	Central Bank of the Republic of China (Taiwan) (Tchajwanská centrální banka)
CITC	Committee of International Technical Cooperation (Komise pro mezinárodní technickou spolupráci)
ČLR	Čínská lidová republika
DAC	Development Assistance Committee (Výbor pro rozvojovou pomoc při OECD)
DPP	Democratic Progressive Party (Demokratická progresivní strana)
EBRD	European Bank for Reconstruction and Development (Evropská banka pro obnovu a rozvoj)
HDP	Hrubý domácí produkt na osobu
HNP	Hrubý národní produkt na osobu
IDB	Inter-American Development Bank (Meziamerická rozvojová banka)
IECDF	International Economic Cooperation Development Fund (Rozvojový fond pro mezinárodní ekonomickou spolupráci)
KMT	Kuomintang (Čínská národní strana)
MOFA	Ministry of Foreign Affairs of Republic of China (Taiwan) (Ministerstvo zahraničních věcí)

MOF	Ministry of Finance of Republic of China (Taiwan) (Ministerstvo financi)
MOU	Memorandum of Understanding (Memorandum o porozumění)
NATMA	North American Taiwanese Medical Association (Severoamerická tchajwanská zdravotnická asociace)
ODA	Official Development Assistance (Oficiální rozvojová pomoc)
OECD	Organisation for Economic Co-operation and Development (Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj)
OSN	Organizace spojených národů
ROC-CAEDF	The Republic of China-Central America Economic Cooperation and Development Fund (Čínsko-středoamerický fond pro ekonomickou spolupráci a rozvoj)
TaiwanICDF	International Cooperation and Development Fund (Fond pro mezinárodní spolupráci a rozvoj)
TaiwanIHA	Taiwan International Health Action (Tchajwanská mezinárodní zdravotní činnost)
TECO	Taipei Economic and Cultural Office (Tchajpejská hospodářská a kulturní kancelář)
TECRO	Taipei Economic and Cultural Representative Office (Tchajpejská hospodářská a kulturní reprezentativní kancelář)
TRMPC	Taiwan Root Medical Peace Corps (Tchajwanský zdravotnický a mírový sbor)
TRO	Taipei Representative Office (Tchajpejská reprezentativní kancelář)

Úvod

Vývoj v řadě zemí Dálného východu naznačuje, že se tento region stává velmi významným a začíná jistou měrou ovlivňovat mezinárodní dění. Je tomu tak zejména díky jeho ekonomické vyspělosti. Mnoho zemí patřících do tohoto regionu prošlo za posledních několik desítek let vývojem z rozvíjejících se zemí na rozvinuté. A právě takovým státem je i Tchaj-wan neboli Čínská republika, který je proto také spolu s několika dalšími asijskými zeměmi někdy označován jako takzvaný asijský tygr. Jeho velkým problémem je však otázka mezinárodního uznání. Mezinárodně neuznaných států samozřejmě po celém světě existuje několik. Případ Tchaj-wanu je velmi komplikovaný zejména z toho důvodu, že v něm hraje roli tak významný aktér, jako je kontinentální Čína neboli Čínská lidová republika (ČLR). Tchaj-wan se navíc skrze své omezené nástroje zahraniční politiky snaží na mezinárodní scéně co nejvíce zviditelnit, prosadit a získat tak mezinárodní uznání. Z těchto dvou důvodů se jeho případ stává často diskutovaným tématem. A právě proto, abych se pokusila tuto složitou problematiku objasnit, jsem si toto téma zvolila.

Tchaj-wan, jak již bylo řečeno, je v současné době státem, který se nachází v částečné diplomatické izolaci. Proto je Tchaj-wan označován jako stát existující de facto. Pokud se přidá ještě nevyřešená otázka ohledně jeho poměru k ČLR, je zjevné, že jeho zahraničně-politické nástroje a manévrovací prostor jsou značně limitované. Kvůli tomuto statusu se uchyluje k poskytování rozvojové pomoci jako nástroji zahraniční politiky, jehož specifikem je právě záměr dosažení mezinárodního uznání.

Cílem práce bude analyzovat tchajwanskou rozvojovou pomoc jako nástroj zahraniční politiky. Konkrétně se zaměřím na její charakteristiku a dále na země, do kterých směřovala, a samozřejmě na její výsledky. Výzkumné otázky proto budou: Jak se vyvíjela podoba tchajwanské rozvojové pomoci? Jaké jsou výsledky tchajwanské rozvojové pomoci v souvislosti s jeho cílem uznání státu? Výzkumné období si vymezím od roku 1971, kdy byl Tchaj-wan po sblížení Spojených států

amerických s Čínou vyloučen z Organizace spojených národů. Od této doby pak rapidně začíná klesat počet jeho diplomatických spojenců (dále jen spojenců). Konečným zkoumaným rokem je rok 2017, a to proto, aby bylo možné prezentovat co možná nejaktuálnější poznatky.

V teoretické části práce se budu věnovat pojmovému vymezení, abych pro následující výzkum získala podstatné podklady a charakteristiky. Poté bude možné zahraniční politiku Tchaj-wanu v následujících kapitolách chápat v lepších souvislostech. Zařadím sem problematiku suverenity a následně zahraniční politiky. V rámci zahraniční politiky se budu věnovat především jejím cílům a nástrojům. S ohledem na charakter práce pak budu pracovat podrobněji konkrétně s ekonomickými nástroji, protože právě sem je rozvojová pomoc řazena, jejíž definování bude tvořit stěžejní oblast teoretické části práce. Tento nástroj zahraniční politiky lze totiž využít různými způsoby, a právě v případě Tchaj-wanu je často realizován jakožto určitý druh úplatku a prostředku k vytváření pozitivního obrazu státu a jeho zviditelnění na mezinárodním poli.

Na předchozí body následně naváží praktickou částí práce, ve které se pokusím aplikovat poznatky z předchozí teoretické části konkrétně na Tchaj-wan, a tak budu tak podrobněji analyzovat jeho rozvojovou pomoc. Na úvod zmíním samotný historický vývoj vztahu mezi Tchaj-wanem a Čínou a takzvanou problematiku jedné Číny, což lze označit jako samotné determinanty ovlivňující chování Tchaj-wanu. Zmíněny rovněž budou proměny tchajwanských dispozic pro poskytování rozvojové pomoci. Tento ostrov byl totiž v minulosti sám rozvíjejícím se agrárním státem, ze kterého se později stal stát rozvinutý a vyspělý, a vzhledem k tomu má dostatečné zázemí pro své konání. V dalších pasážích se pak budu věnovat již samotné rozvojové pomoci za strany Tchaj-wanu. Konkrétně se zaměřím na celkový charakter rozvojové pomoci a také její vývoj v čase. Například definuji a popíši, na co se v průběhu vymezeného výzkumného období tchajwanská rozvojová pomoc soustředila. Dále uvedu, jakým způsobem Tchaj-wan rozvojovou pomoc poskytoval a poskytuje, tedy konkrétně z jakých míst je tchajwanská rozvojová pomoc poskytována. Speciálně se pak zaměřím na

Ministerstvo zahraničních věcí (Ministry of Foreign Affairs of Republic of China (Taiwan), MOFA) a Fond pro mezinárodní spolupráci a rozvoj (International Cooperation and Development Fund, TaiwanICDF), který je velmi silně spojen s touto pragmatickou politikou. V poslední kapitole pak představím, kam od roku 1971 směřovala tchajwanská rozvojová pomoc a zároveň jak se v souvislosti s tím proměňovali tchajwanští spojenci.

V závěru práce zhodnotím výsledky předchozího výzkumu a uvedu odpověď na výzkumné otázky. Zaprvé, jakou proměnou prošla podoba tchajwanské rozvojové pomoci. Zadruhé, zda je rozvojová pomoc pro Tchaj-wan vhodným nástrojem zahraniční politiky z pohledu jejích výsledků.

Pracovat budu zejména s anglicky psanými zdroji. Je tomu tak především kvůli jazykovým možnostem, a právě v tomto případě jich je pro tuto problematiku dostupných nejvíce. Velkou výhodou shledávám v tom, že téměř všechny zdroje informací poskytované tchajwanskou vládou, ministerstvy nebo organizacemi (tchajwanskými, či nikoli) jsou taktéž dostupné v angličtině na příslušných internetových stránkách. Jako příklad bych uvedla stránky MOFA a fondu TaiwanICDF, se kterými v práci budu značnou měrou pracovat a které obsahují množství stěžejních informací. TaiwanICDF je navíc zřizován tchajwanskou vládou a jeho agendou je právě poskytování rozvojové pomoci. Proto tento zdroj shledávám velmi relevantním. Mimo tyto zdroje budu v praktické části nejvíce využívat články z odborných časopisů. Zmíním zejména článek od autora Geralda Chana, který poskytuje ucelenější přehled o Tchaj-wanu jako dárci rozvojové pomoci a poskytuje tak potřebné opěrné body.

1 Vymezení klíčových pojmů

Pro pochopení následující problematiky je podstatné uvést některé charakteristické prvky státu. Konkrétně se bude jednat o problematiku suverenity a následně zahraniční politiku. Suverenita, tedy mezinárodní postavení daného státu, totiž do jisté míry ovlivňuje podobu jeho zahraniční politiky, zejména její cíle i nástroje. Tyto charakteristiky jsou vybrány ve spojení s podstatou této práce a díky nim poté bude možné zahraniční politiku Tchaj-wanu chápat v lepších souvislostech.

1.1 Problematika suverenity

Pro pochopení následující problematiky textu je podstatné uvést základní atribut státu, jímž je suverenita. Vyjadřuje vlastně samotnou existenci i mezinárodní postavení daného státu. Na prvním místě je třeba zmínit podmínky, které jsou spojeny se samotnou existencí moderního státu. Stanovuje je Montevidejská úmluva o právech a povinnostech států z roku 1933 (Trávníčková 2012). První z nich je území, jelikož bez něj by stát nemohl existovat, natož vzniknout. Druhým bodem je obyvatelstvo obývající dané území. Chápe se tím však jen obyvatelstvo, které má usedlý, přirozený a trvalý charakter. Tyto podmínky se označují jako geografické. Další dvě jsou politické. Jedná se o vnitřní a vnější suverenitu. Vnitřní suverenitou je myšlena schopnost podříditi si obyvatelstvo neboli existence monopolu legitimního násilí. Vnější suverenitou se rozumí schopnost vstupovat do mezinárodně politických poměrů, která je dána uznáním ostatních států (Riegl 2010: 57).

Díky tomuto vymezení vnitřní a vnější suverenity lze na mezinárodní scéně sledovat plně suverénní státy, které splňují všechny z výše zmíněných podmínek. V mezinárodním systému však existují i takové jednotky, které některou z podmínek nesplňují. V takových případech se mluví o kvazi státech, které existují *de iure* nebo *de facto*. Pro přesnější vyjádření pojmů se ale často používá následovné názvosloví. Státy existující *de iure*, ale fakticky nefungující, jsou nazývány jako zhroucené státy. Státy existující *de facto*, avšak bez mezinárodního uznání, jsou pak označovány jako kvazi státy (Kolstø 2006: 725). Do první

zmíněné kategorie, tedy *de iure* států, se zařazují státy, které jsou schopny vstupovat do mezinárodně politických poměrů, což znamená, že mají mezinárodní uznání ostatních států (takzvané všeobecné uznání), a tudíž mají vnější suverenitu. Nefunguje v nich však svrchovaná veřejná moc, tedy nedisponují vnitřní suverenitou. Představitelem takového státu je například Somálsko, Libye nebo Haiti. Druhou skupinou jsou státy nebo jednotky, které existují *de facto* (pojem jednotky uvádím záměrně a později tento slovní obrat vysvětlím). Mohou splňovat podmínky vnitřní suverenity a díky tomu si udržují efektivní nezávislost. Vyznačují se ale naopak neschopností vstupovat do mezinárodně politických vztahů, což znamená, že nedisponují vnější suverenitou. V roce 2013 existovalo osm takových subjektů – Somaliland, Severokyperská turecká republika, Abcházie, Jižní Osetie, Náhorní Karabach, Podněsterská moldavská republika, Saharawinská arabská demokratická republika a samozřejmě Tchaj-wan (Riegl 2013: 47–48).

V mezinárodním společenství je tedy možné podle míry uznání státy rozdělit do dvou skupin. Do jedné patří státy s všeobecným mezinárodním uznáním. Tyto země jsou uznány potřebnou částí mezinárodního společenství. Právě sem patří většina členů Organizace spojených národů (OSN). Druhou skupinou jsou státy s omezeným mezinárodním uznáním. Tyto země mají malou základnu států, které je uznávají. Navíc se často jedná o mezinárodně málo významné státy, které je uznávají, a proto je jejich postoj v tomto ohledu málo relevantní. Země s omezeným mezinárodním uznáním mohou také být takové, které mají poměrně velkou základnu států, které je uznávají, ale zároveň se ve srovnatelné míře vůči jejich uznání zvedá odpor. Nikde ovšem není stanoveno, jaký počet států musí danou zemi uzнат. Jde spíš o to, jak již bylo zmíněno, jak jsou tyto státy významné v rámci mezinárodního společenství nebo zda jsou sousedy země usilující o uznání. Objevují se ale i jednotky, které nejsou uznané žádným státem, proto se naskytuje otázka, zda je vůbec možné je považovat za státy. Státy s omezeným mezinárodním uznáním nejsou členy OSN. Je tomu tak z následujících důvodů. Pravidla pro přijímání nových členů obsahuje čtvrtý článek Charty OSN. Podle tohoto článku mohou být přijaty všechny mírumilovné státy, které akceptují

závazky obsažené v Chartě a podle úsudku organizace jsou způsobilé a ochotné tento závazek plnit. Zároveň charta nespojuje členství v OSN s počtem vyslovených uznání státu. Ovšem přijetí nových členů musí doporučit Rada bezpečnosti a dvoutřetinovou většinou schválit Valné shromáždění (Trávníčková 2012). A zde se proto objevuje problém. Přijetí daného státu totiž mohou mocnosti z Rady bezpečnosti blokovat nebo tento stát nemusí získat potřebnou dvoutřetinovou většinu.

1.2 Zahraniční politika

Zahraniční politika může být prvkem zkoumání v rámci různých oborů, jako jsou například historické vědy, politické vědy, sociologie nebo regionální studia. Především je však řazena jako disciplína v rámci oboru mezinárodních vztahů (Drulák – Druláková 2011: 9). Prostřednictvím zahraniční politiky je možné pochopit a vysvětlovat vztahy a pozice mezi jednotlivými státy mezinárodního systému.

Charakter zahraniční politiky ovlivňuje více faktorů. Jedná se o faktory vnitřní (domácí) a vnější (zahraniční). Vnitřní vlivy jsou jakýmsi pozadím rozhodovacích procesů zahraniční politiky uvnitř státu. Mezi tyto vlivy se řadí například ekonomická rozvinutost či demografická struktura státu. Prvky uvnitř státu ovlivňující jeho zahraniční politiku pak dále mohou být média, veřejné mínění a samotné vládní instituce země. Vnější vlivy naopak odráží charakter prostředí vně státu, ve kterém je jeho zahraniční politika realizována. Jeho podoba je na rozdíl od toho vnitrostátního decentralizovaná a anarchická. To znamená, že v tomto prostředí neexistuje žádná nadřazená autorita, která by mohla dohlížet na dodržování pravidel, vynucovat závazky či trestat špatné chování. Z tohoto pak vyplývá celková definice zahraniční politiky. Podle Christophera Hilla „[z]ahraniční politika představuje souhrn oficiálních externích vztahů, které vykonává nezávislý aktér (obvykle stát) v mezinárodních vztazích“ (Hill 2003: 3).¹

¹„[t]he sum of official external relations conducted by an independent actor (usually a state) in international relations“ (Hill 2003: 3).

1.2.1 Cíle zahraniční politiky

Protože za každým jednáním stojí nějaký cíl, zaměřím se nejprve na definici motivů, které státy vedou k určitému konání, než se dostanu k samotným nástrojům zahraniční politiky. Podle obsahu lze cíle zahraniční politiky rozdělit do několika kategorií.

První kategorií jsou cíle mocenské (Drulák – Druláková 2011: 23–26). Začnu samotným vymezením pojmu moc. V tradičním pojetí je moc chápána jako využití síly. Jedná se o schopnost aktéra A přinutit aktéra B, aby činil něco, co by jinak sám od sebe nebyl ochoten dělat. Moc samozřejmě obsahuje ještě několik prvků. Zaprvé je moc pro většinu aktérů pouze pomocným nástrojem k dosažení jiných cílů, kterými může být získání prestiže, spojení, teritoria nebo třeba i mezinárodního uznání. Zadruhé toto jednání zahrnuje schopnosti, které aktér využívá při svém záměru ovlivnit jiného aktéra. Zatřetí toto jednání vytváří jakýsi vztah mezi aktéry, ale nemusí to jistě zahrnovat vzájemnou komunikaci mezi nimi. Protože tento vztah má určité časové vymezení, lze říct, že se vlastně jedná o proces. A nakonec za čtvrté lze říci, že moc zahrnuje i kvantitu. Toto tvrzení je možné vysvětlit následovně. Pokud je aktér A schopen donutit aktéra B, aby něco činil, ale naopak aktér B není schopen k tomu přinutit aktéra A, pak má aktér A více moci než aktér B. Pokud toto tvrzení shrnu, je možné na moc pohlížet z několika aspektů. Tedy jako na nástroj, schopnost, vztah, proces a kvantitu. Pro potřeby analýzy mezinárodní politiky je však potřeba rozdělit koncept moci na tři oddělené složky. Zaprvé je moc jednání (například proces nebo vztah), kde dochází k ovlivňování jiných faktorů. Zadruhé toto jednání zahrnuje schopnosti pro úspěšné ovládnutí a ovlivňování. A zatřetí také zahrnuje reakce na toto jednání (Holsti 1964: 180–182). Velmi podnětná je charakteristika moci podle Nye. Říká, že „[m]oc je jako počasí. Každý je na něm závislý a mluví o něm, ale jen málokdo mu rozumí. Jako zemědělci a meteorologové zkouší předpovídat počasí, politici

vůdci a analytici zkouší popisovat a předpovídat změny mocenských vztahů [...]“ (Nye 2004: 1).²

Zmíněný americký badatel Joseph Nye rozlišuje tři typy moci. Jsou jimi vojenská moc, ekonomická moc a takzvaná soft power (měkká moc). Přičemž první dva typy se řadí do kategorie hard power (tvrdá moc). Jedno má hard power i soft power společné. Obě jsou aspekty schopnosti dosáhnout určitého záměru skrze ovlivňování chování ostatních. Proto je podstatné rozlišovat, jakého chování a zdrojů moci daná země využívá. Soft power pracuje především s přitažlivostí a jako zdroje této moci se uvádí kultura (ovšem není tím míněná populární nebo masová, ale vysoká kultura prezentována skrze literaturu, umění a vzdělání). Dále jsou to politické hodnoty. Podmínkou ale je, že se stát podle nich chová dovnitř i navenek státu. Třetím zdrojem je zahraniční politika a zde je podmínkou, že musí být legitimní a mít morální autoritu (Nye 2004: 1–9).

Druhou kategorií jsou cíle ideové. Zde jde buď o exportování a šíření hodnot a myšlenek daného státu nebo o vytváření jeho dobrého jména v zahraničí. Pozitivní vnímání státu má pak zajistit jeho lepší postavení mezi ostatními státy. A nakonec třetí kategorií jsou cíle ekonomické, které se objevují zejména u států, které mají otevřené a na vnějším prostředí závislé ekonomiky (Drulák – Druláková 2011: 26). Stát se v tomto případě snaží o posílení své prosperity.

1.2.2 Nástroje zahraniční politiky

Nástroje, které stát může zvolit, jsou diplomatické, vojenské, ideové či kulturní a ekonomické (Hill 2003: 134–154). Jak již bylo řečeno, forma jednání, a tudíž i nástroje zahraniční politiky vycházejí z jejích cílů. Rozdílem mezi cíli a nástroji zahraniční politiky je, že cíle jsou spíše stabilní a neměnné, kdežto nástroje jsou

²„Power is like the weather. Everyone depends on it and talks about it, but few understand it. Just as farmers and meteorologists try to forecast the weather, political leaders and analysts try to describe and predict changes on power relationships [...]“ (Nye 2004: 1).

do značné míry flexibilní a reagují na potřeby k dosažení vytyčeného stabilního cíle.

První dva typy nástrojů lze považovat za tradiční prostředky zahraniční politiky. Funkcí diplomatických prostředků je zejména usnadnění komunikace mezi aktéry mezinárodních vztahů, přičemž se často jedná o jejich symbolický prvek. Navázání diplomatických vztahů totiž znamená vzájemné uznání států. Vojenské nástroje všeobecně zahrnují hrozbu a použití síly. V současné době se mezi ně řadí transfer zbraní, tajné intervence a otevřené intervence a války, přičemž jejich využití je upraveno Chartou OSN (Drulák – Druláková 2011: 33–35).

Novodobějším případem jsou ideové nástroje, jejichž úkolem je zejména šíření myšlenek a pozitivního obrazu daného státu ve světě. Proto jsou tak často dávány do souvislosti se soft power neboli mocí atraktivity (Drulák – Druláková 2011: 33–38). Nyní přichází řada na ekonomické nástroje, kterými se však v souvislosti s charakterem této práce budu zabývat podrobněji, a proto jim vyčlením samostatnou kapitolu.

2 Ekonomické nástroje

Podle zamyšlených cílů lze ekonomické nástroje rozdělit do dvou skupin. Tou první je ekonomická diplomacie.³ Souhrnně lze říci, že ekonomická diplomacie zahrnuje a využívá různé ekonomické aktivity k naplnění ekonomických zájmů státu. Cílem přijatých opatření je zvýšit prosperitu státu, který tyto nástroje přijal. Jedná se například o informování domácích podniků o zahraničních trzích, informování potencionálních zahraničních investorů nebo pořádání podnikatelských misí. Do druhé skupiny se řadí nástroje, které jsou využívány pro neekonomické zájmy státu. Zároveň se jedná o snahu zvýšit či snížit prosperitu druhého státu. V takovémto případě daný stát ve svém jednání využívá buďto ekonomické tresty (sankce) nebo odměny či pobídky (Hill 2003: 148–152). Ekonomické tresty lze charakterizovat jako negativní donucovací nástroje, které mají za úkol potrestat stát, který se nechová tak, jak jiný stát nebo organizace chce. Výhodou ekonomických trestů je zejména možnost tvorby silného nátlaku bez použití vojenské síly. Na druhou stranu je nevýhodou, že ekonomicky škodí obyvatelům dané země a často nesplňují požadovaný cíl.

Pro úspěšnost uplatňování ekonomických testů je proto třeba naplnit určité předpoklady. Neměly by se například stanovovat příliš velké cíle. Dále by spolu dané země měly být ekonomicky provázané, aby měl následně trest požadovaný efekt. Tresty by také měly být namířeny proti ekonomicky slabšímu státu. Takovému státu pak totiž trest uškodí mnohem více než ekonomicky silnému (Drulák – Druláková 2011: 36–38). Naopak při ekonomických odměnách či pobídkách, které jsou pozitivními nedonucovacími nástroji, dochází k odměně státu, který se chová tak, jak jiný stát nebo organizace chce. Případně se může jednat o pobídku, aby stát činil podle záměru ostatních.

³Jedno z vymezení ekonomické diplomacie určuje čtyři pilíře ekonomické agendy. Jde o oblast podpory obchodu, která se soustředí především na podporu exportu. Druhou oblastí je podpora investic, kde se jedná zejména o podporu jejich přílivu. Třetí oblastí je podpora přílivu vhodných technologií. A nakonec čtvrtým bodem je poskytování rozvojové pomoci (Štouračová 2012: 34).

Tabulka č. 1: Příklady ekonomických trestů a odměn

Ekonomické tresty	Ekonomické odměny
embargo, bojkot, zvýšení cel, celní diskriminace, odvolání doložky nejvyšších výhod, černá listina, odmítnutí licence, dumping, zmrazení kapitálových toků, kontroly praní špinavých peněz, pozastavení poskytování podpory (např. rozvojové pomoci), vyvlastnění, diskriminační zdanění aktiv, vyloučení či pozastavení členství v mezinárodních organizacích	navázání obchodu, odbourání obchodních bariér, snížení cel, zavedení doložky nejvyšších výhod, transfer technologií, poskytování podpory (např. rozvojové pomoci)

Zdroj: autorka dle (Hill 2003: 150).

2.1 Rozvojová pomoc

Rozvojová pomoc se jakožto nástroj zahraniční politiky řadí do skupiny ekonomických nástrojů či prostředků. Obvykle je definována jako tok kapitálu či veřejných financí ve formě půjček a grantů do potřebných zemí. Toto jednání musí splňovat dvě kritéria. Zaprvé tento kapitál z pohledu dárce nesmí mít komerční záměr. Druhým kritériem je, že pokud se jedná o půjčky, musí být kapitál poskytnutý za zvýhodněných podmínek. To znamená, že doba splatnosti a úroková míra půjčky by měly být výhodnější než za běžných podmínek. Dále se ještě uvádí, že rozvojová pomoc by měla pouze doplňovat vlastní úsilí zemí, které se snaží o zlepšení situace a tuto pomoc přijímají. Toto stanovisko zaujímají například země Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj (Organisation for Economic Co-operation and Development, OECD), specializované agentury OSN, Světová banka nebo Evropská unie (Halaxa – Němečková 2009: 304).

Rozvojovou pomoc lze vymezit pomocí dvou rozlišení. První širší pojetí může zahrnovat různé rozvojové intervence ze strany bilaterální i multilaterálních donorů. Dále také může zahrnovat prostředky poskytnuté nevládními organizacemi nebo soukromými dárci. Užší pojetí představuje rozvojovou pomoc ve smyslu oficiální rozvojové pomoci (Official Development Assistance, ODA)

(Opršal 2014: 30–31). Protože ODA je hlavní podstatou této práce, představím ji podrobněji v následující podkapitole.

2.1.1 Oficiální rozvojová pomoc

Rozvojovou pomoc lze označit za obecný pojem. Ovšem takzvaná ODA již konkrétně stanovuje určité transfery kapitálu daného poskytujícího státu za přesně zadaným účelem. Pomoc musí být poskytována oficiálními místy (tím se rozumí vlády států, místní vlády nebo jejich výkonné orgány). Musí mít za cíl podpořit ekonomickou podporu rozvojové zemi a grantová složka by měla dosahovat minimálně 25 % celkového objemu (OECD nedatováno). Tato podpora je poskytována pouze zemím, které se nacházejí na seznamu Výboru pro rozvojovou pomoc při OECD (Development Assistance Committee, DAC). Poskytované prostředky nesmí mít komerční záměr. Velmi podstatné je ještě uvést, že rozvojová pomoc má dlouhodobý charakter (Halaxa – Němečková 2009: 306).⁴

Její poskytování se může uskutečňovat na bilaterální nebo multilaterální bázi. Bilaterálně donor poskytuje druhé zemi pomoc přímo, zatímco multilaterálně je pomoc poskytována prostřednictvím mezinárodní organizace, například OSN nebo Světové banky (OECD nedatováno). Nyní se dostávám k formám, kterých může rozvojová pomoc nabývat. Jedná se o pomoc grantovou a nigrantovou. Do grantové se řadí hned několik druhů. Zprvce sem patří technická spolupráce, kdy rozvinutá země předává a sdílí své zkušenosti a know-how. Zadruhé je to potravinová pomoc, která zahrnuje náklady na nákup potravin a jejich následnou distribuci do potřebných oblastí. Zatřetí se jedná o finanční pomoc, kam spadají finanční prostředky poskytnuté rozvojové zemi. Tyto prostředky mají za úkol například podporovat makroekonomickou stabilizaci nebo krytí schodků obchodní bilance země. Jako moderní forma pomoci se sem pak také řadí sektorová nebo rozpočtová podpora. Čtvrtým druhem je odpouštění dluhů, přičemž země nebo organizace si odpouštěnou částku dluhu může zahrnout do celkové výše poskytnuté

⁴Na rozdíl od humanitární pomoci, která má krátkodobý charakter a zpravidla se uskutečňuje v reakci na nějakou nepředvídatelnou či mimořádnou událost (Halaxa – Němečková 2009: 306).

rozvojové pomoci. Tento princip je založen na logice, že odpuštěním dluhu dojde k uvolnění kapitálu, který pak rozvojová země může využít a investovat. Jinými slovy tak vlastně donor poskytne potřebné zemi finanční prostředky. Konečně posledním druhem je vládní podpora nevládních organizací, které buď realizují pomoc přímo v rozvojové zemi, nebo působí v rozvinuté zemi, kde šíří a podporují osvětovou a vzdělávací činnost. Negrantová forma pomoci zahrnuje vládní půjčky, které ovšem musejí splňovat výše uvedená kritéria. Patří sem například půjčky na nákup potravin nebo na realizaci projektů a programů pro další rozvoj (Halaxa – Němečková 2009: 317–319).

Poskytování rozvojové pomoci má samozřejmě na svém pozadí určité motivy. Zpravidla se rozděluje na nestrategické a strategické, ale je nutné uvést, že toto rozdělení odpovídá spíše ideálním typům. Nestrategické zájmy jsou takové, kdy dárce poskytuje rozvojovou pomoc z čisté lidské solidarity a nesledují tím vlastní prospěch. Proto se této pomoci také někdy říká skutečná nebo altruistická. Tito dárce se začali ve větší míře objevovat v období šedesátých let a od ostatních se lišili právě tím, že se přikláněli k poskytování rozvojové pomoci spíše na nestrategickém základě než na vojensko-strategickém nebo post-koloniálním. Řadí se sem například Kanada, Nizozemsko nebo skandinávské země. Souhrnně se pak označují jako takzvané stejně smýšlející země (like-minded)⁵. Nestrategická pomoc může probíhat bilaterálně i multilaterálně. Naopak dárce se strategickými zájmy sledují prospěch vyplývající z tohoto chování (Halaxa – Němečková 2009: 309). Často usilují například o rozšíření svého vlivu a podporu svých ekonomických zájmů. Některé země si tak dokonce chtějí koupit spojení a mezinárodní uznání. Jiné státy se tím zase naopak mohou snažit zabránit diplomatickému uznání jiné země. Mezi příklady strategické pomoci z minulosti lze zařadit např. Marshallův plán, který měl za úkol poválečnou ekonomickou a politickou obnovu Evropy. Důvod, proč se k němu Spojené státy americké uchýlily, byl mimo jiné takový, že si chtěly zajistit vliv v západní Evropě a zabránit

⁵Rozumí se tím, že tyto státy mají podobné smýšlení a názory nebo společný motiv. V oblasti rozvoje pak byla jejich motivem snaha o rozvoj, příspěvek k politickému porozumění a samotná solidarita (Halaxa – Němečková 2009: 309).

šíření komunismu a vlivu Sovětského svazu. Další případ je pak z období studené války, kdy si tímto způsobem oba bloky snažily zajistit spojence. Například Sovětský svaz poskytl velké množství ekonomické pomoci celé řadě afrických států (Palmer – Wohlander – Morgan 2002: 11–12). Reálně je však velmi obtížné určit, jaké konkrétní motivy daný donor sleduje, a to z toho důvodu, že většina dárců veřejně deklaruje především své nestrategické zájmy. Při bližším zkoumání jejich rozvojové pomoci se však často ukazuje, že tomu tak zcela není.

Motivy poskytování rozvojové pomoci vlastně vysvětlují zařazení rozvojové pomoci mezi nástroje zahraniční politiky. Jak již bylo řečeno, nástroje zahraniční politiky jsou využívány za účelem dosažení nějakého zahraničně-politického cíle. Tak je tomu i u poskytování rozvojové pomoci. Může být využita jako odměna za to, že se stát B chová, jak je pro stát A žádoucí. Nebo je může jednat o pobídku, aby se tak stát B chovat začal. Odepření rozvojové pomoci naopak lze chápat jako trest. Dále se ji lze využít za účelem tvorby pozitivního image nebo šíření hodnot, znalostí a pokroku.

3 Tchaj-wan jako dárce rozvojové pomoci

Cílem této kapitoly bude podrobněji objasnit příčiny, které Tchaj-wan vedou k poskytování rozvojové pomoci, a poté charakterizovat základní prvky tchajwanské rozvojové pomoci a popsat, jak se proměňovaly v čase. Samotné postavení Tchaj-wanu na mezinárodní scéně samozřejmě ovlivňuje způsob, jakým pomoc poskytuje.

3.1 Příčiny poskytování rozvojové pomoci ze strany Tchaj-wanu

„Tchaj-wan je finančně bohatý, ale diplomaticky chudý“ (Chan 1997: 37).⁶ Tato věta stručně vystihuje podstatu využívání rozvojové pomoci jako nástroje zahraniční politiky Tchaj-wanu. Postavení Tchaj-wanu na mezinárodní scéně je totiž jedním z hlavních determinantů, které jej vedou k poskytování rozvojové pomoci ve snaze získat spojence. Chápe se to jako politické odůvodnění poskytování rozvojové pomoci ze strany Tchaj-wanu (Chan 1997: 39–40).⁷

Předchozí tvrzení prakticky vystihují následující příklady. V roce 2015 hrubý domácí produkt na osobu (HDP) na Tchaj-wanu dosáhl přibližně 519 miliard dolarů (Central Intelligence Agency 2016a). Pro představu tuto hodnotu porovnáme s Českou republikou, jejíž HDP v tomtéž roce dosáhl přibližně 194 miliard dolarů (Central Intelligence Agency 2016b). Zde lze sledovat ekonomickou sílu tohoto malého státu. Tchaj-wan je v současné době rozvinutým a vyspělým státem, ovšem v minulosti tomu tak nebylo. Tchaj-wan byl po několik let od doby svého vzniku agrární rozvojový stát. Díky hospodářské pomoci ze strany Spojených států amerických a opatřením, která byla pod dohledem amerických odborníků přijata, se v zemědělství podařilo dosáhnout předválečné úrovně. Pomoci se dostalo například i sektorům školství, zdravotnictví nebo energetiky. Na Tchaj-wan byla tato pomoc přesměrována na základě smlouvy z roku 1948 určené kontinentální

⁶„Taiwan is financially rich but diplomatically poor“ (Chan 1997: 37).

⁷Dalším důvodem, proč se Tchaj-wan uchyluje k poskytování rozvojové pomoci je například ekonomický. Rozšíření jeho rozvojové pomoci má za cíl napomoci jeho ekonomické internacionalizaci. Dále to je důvod morální. Tchaj-wan byl totiž sám v minulosti příjemcem rozvojové pomoci a tak se chce se svou zkušeností podělit (tzv. tchajwanská zkušenost) (Chan 1997: 39–40).

Číně. Její celková hodnota dosáhla 338 milionů dolarů (Bakešová – Fürst – Heřmanová 2004: 121–122). Další etapa hospodářského vývoje trvala od roku 1952 přibližně do konce šedesátých let. Tehdy se začaly vytvářet předpoklady pro rozvoj průmyslu. A přibližně od osmdesátých let se Tchaj-wan začal soustředit na výrobu v lehkém průmyslu a high-tech. V širším kontextu lze sledovat tchajwanský rozvoj skrze jeho modernizaci, demokratizaci politických institucí a otevření ekonomických institucí trhu. Díky svému rychlému pokroku si nakonec vysloužil přezdívku asijský tygr nebo zázrak (Thorbecke – Wan 2007: 58–61). Tato vlastní zkušenost v oblasti rozvoje (tzv. tchajwanská zkušenost) a ekonomická vyspělost vytvořily vhodné předpoklady pro jeho konání. Jeho politickou slabost pak demonstruje příklad pouze dvaceti jedna mezinárodně málo významných spojenců (Ministry of Foreign Affairs Republic of China (Taiwan) 2017a).

3.1.1 Jedna Čína

Nyní se dostávám k samotnému politickému odůvodnění tchajwanského poskytování rozvojové pomoci. Vztah mezi Tchaj-wanem a kontinentální Čínou je stále nedořešenou otázkou. Prošel si složitým vývojem, který probíhal podle takzvaného principu jedné Číny. Dalo by se říci, že je jedním z hlavních důvodů, proč se Tchaj-wan ocitl v diplomatické izolaci, z které se následně snaží dostat mj. prostřednictvím poskytování rozvojové pomoci.

Tento princip říká, že existuje jedna Čína, která zahrnuje i Tchaj-wan. Podle politiky jedné Číny existuje pouze jedna politická entita, která disponuje legitimní politickou mocí, kterou může mít buď ČLR, nebo Tchaj-wan. V praxi se to pak projevuje tím, že státy, které udržují diplomatické vztahy s ČLR, je nemohou mít s Tchaj-wanem a naopak. To samé platí i o členství v mezinárodních vládních organizacích. Obě země se samozřejmě považují za představitele Číny. Tchaj-wan si trvá na své suverenitě, zatímco pevninská Čína ho chápe jako jednu ze svých provincií. Zároveň ČLR prosazuje princip jedna země – dva systémy, jehož autorem byl politik Teng Siao-pching (Bakešová – Fürst – Heřmanová 2004: 178).

Pojem jedna země znamená ČLR jako představitele jedné Číny, na jejímž území se nacházejí dva systémy – socialistický v kontinentální části a kapitalistický na provincii Tchaj-wan.⁸ Toto pojetí je však pro Tchaj-wan nepřijatelné. Pokud se totiž pojem jedna země sloučí s ČLR, znamenalo by to, že Tchaj-wan uznává její suverenitu a akceptuje svrchovanost nad svým územím, čímž by pak ztratil svůj manévrovací prostor na mezinárodní scéně. V devadesátých letech byly za vlády prezidenta Lee Teng-huie předkládány alternativní návrhy k principu jedné země – dvou systémů. Jednalo se o návrhy typu jedna země – dvě politické entity nebo jedna země – dvě oblasti. V roce 1999 byl dokonce zmíněn vztah na úrovni států mezi ČLR a Tchaj-wanem (Saunders 2005: 970–979).

Termín politika jedné Číny se začal používat po roce 1949, kdy došlo k vyhlášení Čínské republiky na Tchaj-wanu a ČLR. Do širšího mezinárodního kontextu ho ale uvedlo až Šanghajské komuniké, které říká, že Spojené státy americké berou na vědomí, že Číňané na obou stranách Tchajwanské úžiny mají za to, že existuje pouze jedna Čína a Tchaj-wan je její součástí (Saunders 2005: 970–97; Sinopsis nedatováno).

3.1.2 Čína na pevnině a na ostrově

Spor o to, kdo je představitelem Číny, započal po konci bojů s Japonskem v polovině čtyřicátých let, kdy se rozpadla koalice Komunistické a Čínské národní strany (Kuomintang, KMT). V této době byl Tchaj-wan po japonské nadvládě opět připojen k Číně a rozpad koalice nakonec přerostl v nepřátelství obou stran, které dospělo až k ozbrojenému konfliktu a vypuknutí v pořadí už třetí čínské občanské války. V prvních měsících bojů se dařilo spíše KMT v čele s Čangajškem, který se následně stal prezidentem. V roce 1949 ale nastal obrat. Čangajšek se vzdal funkce prezidenta a 6. května 1949 nakonec odešel na Tchaj-wan. Byl následován asi dvěma miliony osob, mezi kterými byla například i část jeho bývalého kabinetu, elitní armádní jednotky, inteligence a lidé ze zámožných vrstev. Na Tchaj-wan se

⁸Tento princip není aplikovaný pouze na Tchaj-wan. Stejnými případy je například i Hongkong nebo Macao.

měli dostat jen vyvolení, a tak v krátkém období po příjezdu následovala vlna zatýkání a poprav osob, podezřelých ze sympatií ke komunismu. V prosinci se nakonec obnovila činnost Čínské republiky v provizorním hlavním městě Tchaj-pej. Čangajšek se 1. března roku 1950 stal opět prezidentem. Na pevnině se situace vyvíjela tak, že dne 1. října 1949 bylo slavnostně vyhlášeno založení nového státu ČLR s hlavním městem Peking (Bakešová – Fürst – Heřmanová 2004: 96–98).

Situace se zkomplikovala v okamžiku, kdy ČLR požádala o přijetí do OSN. Stalo se tak v roce 1949 přibližně šest týdnů po vyhlášení vzniku ČLR. Křeslo Číny však v té době bylo obsazené Tchaj-wanem. Požadavek ČLR ale podpořil pouze Sovětský svaz, Indie a Jugoslávie. Ostatní státy buď byly proti, nebo se zdržely hlasování. Sovětský svaz na tuto skutečnost reagoval jednáním, které se mu později vymstilo. Prohlásil, že se nebude účastnit práce OSN, dokud bude Tchaj-wan působit v Radě bezpečnosti. Když pak v roce 1950 vypukla válka v Koreji a Rada bezpečnosti předložila rezoluci, v níž označovala severní Koreu za agresora, Sovětský svaz nemohl tuto rezoluci vetovat. Následně do severní Koreje vstoupili dobrovolníci z ČLR a ta pak byla další rezolucí označena za spolu-agresora. Tato rezoluce poté až do roku 1971 sloužila jako argument odůvodňující odepírání ČLR členství v OSN. Po konci války v Koreji dále začala jednání o popisu smlouvy o vzájemné pomoci mezi Spojenými státy americkými a Tchaj-wanem (Bakešová – Fürst – Heřmanová 2004: 100–101). Paradoxem je, že toto jednání zahájil tehdejší viceprezident Richard Nixon a o přibližně dvacet let později to byl právě on, kdo přispěl ke sblížení Spojených států amerických s ČLR.

Tchajwanské postavení se zkomplikovalo ve chvíli, kdy se Spojené státy americké začaly sblížovat s ČLR. Stalo se tak v roce 1969, kdy země obnovily diplomatické kontakty. Vše vyvrcholilo v roce 1972 podpisem Šanghajského komuniké na závěr Nixonovy návštěvy ČLR. Tím bylo definitivně ukončeno přibližně dvacetileté období přerušovaných diplomatických vztahů. Významným bodem komuniké bylo mimo jiné vyjasnění přístupů obou stran k Tchaj-wanu (Kissinger 1999: 759–769). Normalizace vztahů těchto dvou zemí také přispěla k přijetí ČLR do OSN, a tudíž i k vyloučení Tchaj-wanu. Již od padesátých let vždy předkládala některá ze

spřátelených zemí návrh k přijetí ČLR do OSN. Zpočátku byly návrhy téměř stereotypně zamítány. Od počátku šedesátých let už je však možné sledovat změnu, která se děla zejména v souvislosti s diplomacií prezentovanou Čou En-lajem. Ten prezentoval ČLR jako takzvaného mluvčího třetího světa, čímž se mu podařilo na její stranu získat řadu asijských a afrických zemí. V roce 1971 podala žádost o přijetí ČLR Albánie a o výsledku již nebylo pochyb. Pro přijetí hlasovalo sedmdesát šest zúčastněných delegací a pouhých třicet pět bylo proti (Bakešová – Fürst – Heřmanová 2004: 127). Tato skutečnost pro Tchaj-wan následně znamenala ztrátu vnější suverenity (Bakešová – Fürst – Heřmanová 2004: 128), neboť postupně začalo jeho spojenců ubývat. Současně s tím začal ztrácet členství v mezinárodních organizacích (Chan 1997: 40–42). A právě v období sedmdesátých let začíná boj ČLR a Tchaj-wanu o spojence skrze poskytování rozvojové pomoci.

3.2 Flexibilní a dolarová diplomacie

Kořeny flexibilní diplomacie jsou spjaty s politikou jedné Číny a rokem 1971, kdy Tchaj-wan ztratil své dosavadní mezinárodní postavení. V roce 1973 proto tchajwanský premiér Chiang Ching-kuo navrhl koncept takzvané totální diplomacie, kterou lze považovat za jakéhosi předchůdce flexibilní diplomacie. Totální diplomacie měla zahrnovat a mobilizovat všechny dostupné zdroje včetně politických, ekonomických, technologických, vědeckých, kulturních i sportovních s cílem vybudovat vztahy se zeměmi, které se v nedávné době přiklonily k ČLR, a dostat se tak z diplomatické izolace (Yahuda 1996: 1331).

Samotná flexibilní diplomacie byla zahájena za vlády prezidenta Lee Teng-huie koncem osmdesátých let. Tchaj-wan se od té doby snažil projevit větší pružnost a pragmatismus ve své zahraniční politice, což dokládá i úsilí o větší využití ekonomické síly při proklamování jeho politických a diplomatických zájmů. Lee Teng-huie totiž sledoval zlepšení mezinárodního postavení Tchaj-wanu skrze rozšiřování počtu spojenců. Otevřeně ale byla strategie flexibilní diplomacie podpořena vládou až v roce 1992, kdy byla uvedena ve zprávě vydané MOFA

(Chan 1997: 40). Tato diplomacie má ovšem kromě zisku spojenců i jiné cíle. Zaměřuje se například i na tchajwanské obchodní vazby s cílem snížit závislost na Spojených státech amerických, Japonsku nebo ČLR a naopak zvýšit vzájemný obchod a investice se zeměmi Evropy a jihovýchodní Asie (Yahuda 1996: 1331). V souvislosti s flexibilní diplomacií Tchaj-wan vyvinul řadu různých politik zaměřených na konkrétní kategorie států.

V menších, chudých státech například praktikoval takzvanou dolarovou diplomacii. Pojem dolarová diplomacie je ale klasicky spojován se zahraniční politikou Spojených států amerických. V případě Tchaj-wanu to znamená, že si v některých případech skrze rozvojovou pomoc, koupil diplomatické uznání nebo ji využil k upevnění či vylepšení stávajících vztahů (Yahuda 1996: 1331). Dolarová diplomacie tak obvykle získává negativní konotaci, protože se často usuzuje, že směřuje k uplácení zahraničních úředníků a politiků, kteří výměnou za úplatky v podobě rozvojové pomoci budou Tchaj-wanu garantovat diplomatické vazby s jejich zeměmi.

Administrativa prezidenta Chena Sui-biana na počátku nového milénia prohlásila, že odmítá nadále uplatňovat kuomintangskou dolarovou diplomacii. Tento obrat byl ale realizován jen z části, protože do značné míry zachovával stávající vztahy a zároveň byly na rozvojovou pomoc uvolněné značné prostředky. O několik let později pak dokonce MOFA prohlásilo, že ačkoli je pro Tchaj-wan udržování jeho spojenců v národním zájmu, nebude nadále v tomto ohledu vstupovat do soupeření s ČLR (Tubilewicz – Guilloux 2011: 326–333).

3.3 Druhy rozvojové pomoci

Pomoc ze strany Tchaj-wanu se zaměřuje na celou řadu rozvojových témat, jako jsou životní prostředí, zdraví, zemědělství, vzdělání a informační a komunikační technologie (TaiwanICDF nedatováno). Zde je zřejmé, že se Tchaj-wan snaží pokrýt množství problémů rozvojových zemí.

Tchajwanskou rozvojovou pomoc lze dále rozdělit do tří hlavních kategorií podle forem jejího poskytování. Jedná se o granty a podporu, půjčky a technickou spolupráci. Na technickou spolupráci se Tchaj-wan soustředil zejména v minulosti. Poprvé se takováto pomoc uskutečnila v roce 1959, kdy byl vyslán tým zemědělských techniků do Vietnamu (Chan 1997: 47–48). Od šedesátých let se pak technická spolupráce zaměřovala zejména na Latinskou Ameriku a Afriku, kde se soustředila například na pěstování rýže. Rozvojovou pomoc Tchaj-wanu lze vymezit podle dvou principů. Tím prvním je poskytování technického know-how a zkušeností. Druhým principem je zajišťování potřebného počtu místních obyvatel, kteří budou s experty úzce spolupracovat. Jádrem technické spolupráce byl především v minulosti transfer zemědělských technologií. Mezi další projekty technické spolupráce pak patří pomoc v oblasti řemeslných prací, rybníkářství, hornictví nebo elektrotechnické či civilní inženýrství, přičemž implementace této pomoci probíhá následovným způsobem. Tchaj-wan vyśle misi expertů, kteří mají za úkol provést studii či návrh o proveditelnosti technické spolupráce. Zkoumají například úroveň zemědělství, limity a hledají možná řešení problémů. Tento návrh je následně prezentován hostitelské zemi. Pokud se obě země shodnou, přepíše se návrh do formální podoby, do takzvaného Memoranda o porozumění (Memorandum of Understanding, MOU), a obě země jej následovně podepíší. Takováto dohoda je obvykle platná po dobu dvou až tří let, přičemž po vzájemné konzultaci je možné ji obnovit. Vypracované projekty jsou pak realizovány několika způsoby. Může se jednat o experiment, demonstraci, představení větší různorodosti možných pěstovaných rostlin či chovaných zvířat a transfer technologii skrze instruktáž (Skidmore 2002: 9).

Co se týče grantů a půjček, od osmdesátých let začínají nahrazovat technickou spolupráci. V roce 2015, což je rok, za který se prozatím v této věci dají dohledat co nejaktuálnější data, činila technická spolupráce jen 14 % z celkových výdajů TaiwanICDF na rozvojovou pomoc (TaiwanICDF 2016: 64). Většina z nich cílí na pomoc malým a středně velkým podnikům. Dále se také soustředí na budování průmyslových parků, výrobních zón nebo zón volného obchodu. Mnoho takových projektů je zaměřeno na podporu vývozu do zahraničí. Tchaj-wan si stojí za tím,

že takovéto podniky povedou k vytvoření nových pracovních míst, zvýšení produkce a napomohou k vyřešení mnoha problémů, kterým země třetího světa čelí. Množství těchto průmyslových parků či výrobních zón bylo realizováno zejména v Asii a Latinské Americe (Chan 1997: 47–48). V těchto případech Tchaj-wan využívá zkušenosti, které načerpal svým vlastním ekonomickým rozvojem.

Ovšem tyto tři kategorie jsou ještě dále rozděleny do dvou typů následujícím způsobem. Zaprvé na ty, které silně sledují diplomatické cíle Tchaj-wanu a tudíž jsou charakteristické pro tuto práci. Zadruhé pak na ty, které nemají diplomatické, ale všeobecné cíle (Chan 1997: 47–48).

3.4 Poskytovatelé rozvojové pomoci

V minulosti byla rozvojová pomoc poskytována zejména Komisí pro mezinárodní technickou spolupráci (Committee of International Technical Cooperation, CITC). Tato komise byla společně spravována MOFA, Ministerstvem financí (Ministry of Finance of Republic of China (Taiwan), MOF) a dvěma zemědělskými agenturami (Chan 1997: 46). Jak již napovídá předešlé konstatování, pomoc této komise směřovala především do zemědělského sektoru.

V současnosti je tchajwanská rozvojová pomoc do potřebných států směřována hned ze tří hlavních míst (mimo ně je ale do rozvojové pomoci více či méně zapojeno ještě několik dalších aktérů). Prvním z hlavních míst, které poskytují zdroje na rozvojovou pomoc, je Tchajwanská centrální banka (Central Bank of the Republic of China (Taiwan), CBC). Její příspěvky pak obdrží některá z agentur či organizací, jejichž agendu činí i rozvojová problematika. Jedná se například o Asijskou rozvojovou banku (Asian Development Bank, ADB), jejímž členem je Tchaj-wan od roku 1966 (Ministry of Foreign Affairs Republic of China (Taiwan) 2017b), nebo Světovou banku (Chan 1997: 45).

Dále je rozvojová pomoc poskytována skrze MOFA. Bilaterální rozvojová pomoc se soustředí hned do několika oblastí. Granty a půjčky jsou dotovány

prostřednictvím speciálního rozpočtu pro mezinárodní záležitosti. Mimo to MOFA poskytuje také humanitární pomoc či pomoc při katastrofách, které jsou vedeny jako samostatná položka v rozpočtu. Tato položka byla zřízena v roce 1990. Pro účely humanitární pomoci MOFA dotuje několik organizací, kterými jsou Tchajwanská mezinárodní zdravotní činnost (Taiwan International Health Action, TaiwanIHA), Tchajwanský zdravotnický a mírový sbor (Taiwan Root Medical Peace Corps, TRMPC) a Severoamericko-tchajwanská zdravotnická asociace (North American Taiwanese Medical Association, NATMA). Tyto organizace vysílají personál pro rychlé poskytnutí lékařské pomoci a záchranné služby v době potřeby. Mimo to také dochází k humanitární pomoci skrze dodávky lékařských potřeb a zboží. Dále MOFA spravuje rozpočet pro mezinárodní technickou spolupráci. Další oblastí pomoci ze strany MOFA je vzdělávání a instruktáže. V agendě MOFA se ale objevuje i multilaterální forma pomoci. V tomto případě se může jednat o dary jiným mezinárodním organizacím, například ADB. Dále se jedná o příspěvky do fondů určených k mezinárodní spolupráci. Zde se jedná například o Evropskou banku pro obnovu a rozvoj (European Bank for Reconstruction and Development, EBRD). Nakonec se sem řadí ještě společné investice a financování prostřednictvím mezinárodních organizací. Celkovou hodnotu rozvojové pomoci poskytované MOFA však není jednoduché zaznamenat. Mnohé z výdajů a grantů pro spřátelené země jsou totiž politicky citlivé a důvěrné, a proto nejsou uváděny v publikovaných rozpočtech (Chan 1997: 45; Ministry of Foreign Affairs Republic of China (Taiwan) 2009: 5–8). MOFA je ještě spolu s MOF ve věci rozvojové pomoci rozhodovacím tělesem a tento fakt zároveň hraje roli v postupu při rozhodování o poskytování rozvojové pomoci. MOF vidí poskytování rozvojové pomoci z ekonomického úhlu pohledu, což znamená, že zkoumá co nejefektivnější využití peněz vyplacených přijímající zemi. Zatímco MOFA vidí poskytování rozvojové pomoci jako diplomatický prostředek (Skidmore 2002: 9–10). Tím se rozumí prostředek, jehož cílem je zajištění dobrého obrazu Tchaj-wanu ve světě, více spřátelených zemí, a tím pádem i lepšího mezinárodního postavení.

Posledním aktérem je TaiwanICDF (Chan 1997: 45). Klíčovými formami pomoci, jež podporuje, jsou konkrétně půjčky a investice, technická spolupráce, humanitární pomoc a mezinárodní vzdělávání a instruktáže. Fond úzce spolupracuje s MOFA, což je dobře patrné např. v oblasti technické spolupráce či vzdělávání a instruktáže, kdy MOFA pověří TaiwanICDF, aby dané mise umístil a spravoval. Každý nový projekt postupuje podle přísného projektového cyklu a jeho realizace se opírá o smlouvy, které podepsaly obě zainteresované strany. Projekty by měly být navrženy vždy tak, aby bylo dosaženo strategických rozvojových cílů přijímající země. Zároveň se objevuje snaha o to, aby nebyly opomíjeny regionální trendy a dále také o maximalizaci výsledku skrze správnou kombinaci poskytnutého kapitálu a technické spolupráce (TaiwanICDF nedatováno). Samotnému vzniku TaiwanICDF předcházela celá řada let. Jako první byla v roce 1959 vyslána zemědělská mise do Vietnamu. V této době byl sám Tchaj-wan ještě rozvíjející se zemí. O dva roky později se pak zaměřil na pomoc nově vzniklým africkým zemím. Jednalo se o technickou misi s názvem Vanguard a jejím účelem bylo zlepšit zemědělskou produkci. V roce 1962 se dokonce operace Vanguard rozšířila a vznikla Komise pro čínsko-africkou spolupráci (Sino-African Technical Cooperation Committee, SACC). Jejím úkolem byla stálá spolupráce s africkými národy. Z ní poté v roce 1972 vznikla již zmiňovaná CITC. Tato komise vedla tchajwanskou zahraniční technickou spolupráci v zemědělství. S obdobím rychlého ekonomického růstu v osmdesátých letech přišel na řadu vznik Rozvojového fondu pro mezinárodní ekonomickou spolupráci (International Economic Cooperation Development Fund, IECDF), který měl na starost poskytování ekonomické pomoci svým rozvíjejícím se partnerům. Cílem tohoto nově vzniklého fondu bylo distribuovat do potřebných zemí rozvojovou pomoc v hodnotě 1,2 miliardy dolarů v období do pěti let od jeho vzniku (Skidmore 2002: 8). Postupem času se začala stále více rozšiřovat rozmanitost a počet různých projektů a misí. Proto vláda v roce 1996 zrušila IECDF a ustanovila novou nezávislou organizaci TaiwanICDF. Následující rok byla s tímto fondem sloučena i CITC (TaiwanICDF 2010f). V současnosti je TaiwanICDF implementačním tělesem tchajwanské rozvojové pomoci.

Podstatné je ještě uvést, že vzhledem k omezenému mezinárodnímu uznání Tchaj-wan disponuje velvyslanectvími pouze v 21 státech (Ministry of Foreign Affairs Republic of China (Taiwan) 2017a). Zemí, kam Tchaj-wan poskytuje svou rozvojovou pomoc, je však mnohem více. V těchto případech proto využívá své ekonomické a kulturní kanceláře, které pak plní roli diplomatických misí. Jinými slovy tedy nahrazují ambasády či velvyslanectví. Tyto kanceláře fungují pod několika názvy. Jedná se buď o Tchajpejské hospodářské a kulturní reprezentativní kanceláře (Taipei Economic and Cultural Representative Office, TECRO), Tchajpejské hospodářské a kulturní kanceláře (Taipei Economic and Cultural Office, TECO) nebo Tchajpejské reprezentativní kanceláře (Taipei Representative Office, TRO). V současné fungují tyto kanceláře v celkem v padesáti osmi zemích, přičemž v některých státech jich je zřizováno hned několik, kde jako příklad uvedu Spojené státy americké, které mají celkem třináct těchto kanceláří (Taiwan Republic of China 2017).

4 Příjemci rozvojové pomoci a vývoj tchajwanského mezinárodního uznání v souvislostech

Tchaj-wan svou rozvojovou pomoc soustředí do celé řady států z různých oblastí. Jsou to státy z Asie, Afriky, jižního Pacifiku, Karibiku, Latinské Ameriky a Evropy (bývalé země východního bloku), které jsou buď jeho spojenci, spřátelenými zeměmi, nebo obchodními partnery. V této kapitole proto bude podrobněji představeno, kam od roku 1971 směřovala tchajwanská rozvojová pomoc a zároveň jak se v souvislosti s tím proměňovali tchajwanští spojenci. Pro větší přehlednost je text rozdělen do etap podle jednotlivých desetiletí.

Na začátku je třeba nutně přiblížit kontext, který předcházel rozvojové pomoci Tchaj-wanu od sedmdesátých let. Vůbec první zemí, které se dostalo tchajwanské rozvojové pomoci, byl již zmíněný Vietnam. Důvodem k tomu byl fakt, že v této době probíhala válka ve Vietnamu a na tuto oblast se obracel zájem Spojených států amerických, které byly tchajwanským klíčovým spojencem. Zároveň byly tchajwanské programy zahraniční pomoci ještě zajišťovány díky přebytkům amerických zemědělských produktů prodávaných na Tchaj-wanu. V šedesátých letech se pak stala hlavním cílovým místem Afrika. Zaprvé v této době docházelo k dekolonizaci a nově nezávislé země by bez pomoci nebyly schopny fungovat. Zároveň toto chování reflektovalo fakt, že se v tomto období jednalo o členství Tchaj-wanu a ČLR v OSN. Ztráta jedné spřátelené země totiž pro Tchaj-wan mohlo znamenat následnou ztrátu křesla v OSN. Dalo by se říci, že „[...] pro Tchajpej se africká podpora na mezinárodní scéně stala předmětem politického života a smrti“ (Liu Hsiao-pong 2009: 382).⁹ V šedesátých letech se tak na africkém kontinentu dostalo rozvojové pomoci celkem dvaceti čtyřem potřebným státům (Liu Hsiao-pong 2009: 384).¹⁰ Postupně se pomoc nově nezávislým zemím

⁹ „[...] so to Taipei, African support in the international arena became a matter of political life and death“ (Liu Hsiao-pong 2009: 382).

¹⁰ Jednalo se o následující země: Benin, Botswana, Burkina Faso, Čad, Demokratická republika Kongo, Etiopie, Gabon, Gambie, Ghana, Kamerun, Libérie, Libye, Lesotho, Madagaskar, Malawi, Mauricius, Niger, Pobřeží slonoviny, Rwanda, Senegal, Sierra Leone, Středoafriická republika, Svazijsko, Togo (Liu Hsiao-pong 2009: 384).

rozšířila i mimo Afriku. V roce 1968 udržoval Tchaj-wan oficiální diplomatické styky s celkem šedesáti pěti zeměmi, zatímco ČLR měla takových vztahů pouze čtyřicet pět (Bakešová – Fürst – Heřmanová 2004: 128).

4.1 Sedmdesátá léta

Po roce 1971, kdy Tchaj-wan ztratil své místo v OSN, se jeho mezinárodní postavení začalo proměňovat v jeho neprospěch. V roce 1975 Tchaj-wan uznávalo pouhých dvacet šest států (Bakešová – Fürst – Heřmanová 2004: 128). V průběhu sedmdesátých let tak Tchaj-wan přišel o velké množství spojenců, z nichž řada patřila k mezinárodně významným zemím, což je příklad Japonska, Austrálie a Nového Zélandu, které s Tchaj-wanem přerušily diplomatické styky v roce 1972. V roce 1979 tak nakonec učinily i Spojené státy americké. Tchaj-wan tedy po těchto událostech začal usilovat o získání nových spřátelených zemí a spojenců. V období sedmdesátých let začal tchajwanskou pozornost mimo Afriky více připoutávat i jižní Pacifik a další oblasti (Chan 1997: 42). Jednalo se vlastně o odraz změny jeho spojenců.

Africký kontinent přitahoval tchajwanský zájem již v předešlých desetiletích. Poskytováním rozvojové pomoci si zde zajistil celou řadu spojenců. Později však o mnoho spojenců přišel. Mezi země, s nimiž Tchaj-wan od sedmdesátých let přesto stále udržoval diplomatické styky, patřily například Malawi nebo Svazijsko, které byly příjemci tchajwanské rozvojové pomoci již v šedesátých letech. Co se týče Svazijska, v roce 1973 mu byla poskytnuta již druhá technická mise, která se zaměřovala konkrétně do oblasti řemeslné výroby (Skidmore 2002: 15). Jako další příklad uvedu Burkinu Faso a Gambii, které od Tchaj-wanu čerpaly pomoc v oblasti zemědělství. Tyto země měly s Tchaj-wanem silné vztahy zejména v šedesátých letech. Burkina Faso s ním ale nakonec přerušila své diplomatické vztahy v roce 1973 a Gambie o rok později. Tyto země uvádím především proto, že v následujících kapitolách se k nim znovu budu vracet. Jedná se totiž o státy, které s Tchaj-wanem opakovaně přerušily a navázaly diplomatické vztahy (Liu Hsiao-pong 2009: 397). V době, kdy s Tchaj-wanem řada zemí přerušovala

diplomatické styky, se objevili i noví spojenci. Jedním z nich byla Jihoafrická republika, která Tchaj-wan uznala v roce 1976. Obě tyto země následně kromě diplomatických vztahů začaly pojit i vztahy ekonomické. Hlavním podnětem, který této události předcházel, byl fakt, že obě tyto země čelily rostoucí izolaci ze strany mezinárodního společenství. Tchaj-wan přicházel o své spojence od roku 1971 po vyloučení z OSN a Jihoafrická republika zase čelila mezinárodnímu odsouzení kvůli režimu apartheidu (Yahuda 1996: 1327).

Ostrovy v jižním Pacifiku představovaly nově vzniklé země třetího světa, které byly vhodným místem pro tchajwanské diplomatické iniciativy. Je ovšem nutné podotknout, že se v tomto regionu neangažoval pouze Tchaj-wan, ale i ČLR a mezi oběma aktéry docházelo k soupeření o přízeň těchto malých ostrovních států. V roce 1971 se Tchaj-wanu podařilo navázat diplomatické vztahy s Tongou a Východní Samoou. Tyto styky však trvaly pouze do roku 1975, kdy se Východní Samoa přiklonila na stranu ČLR. O rok později v roce 1972 navázal Tchaj-wan diplomatické styky se státem Tonga. Na samotném sklonku sedmdesátých let v roce 1979 se Tchaj-wanu podařilo získat dalšího spojence, kterým bylo Tuvalu. Tchaj-wan vybraným ostrovním státům v jižním Pacifiku poskytoval pomoc v oblasti grantů a rozvojové a technické asistence. Experti z oblasti zemědělství byli vysláni například na Fidži, kde měli pomáhat v oblasti výroby cukrové třetiny. Na Fidži se také podařilo ustanovit oficiální obchodní misi. Ovšem v tomto státě se pomoc neshledala s velkým úspěchem, protože v roce 1975 Fidži navázalo diplomatické vztahy s ČLR. Na ostrově Tonga Tchaj-wan financoval projekt na výstavu nového stadionu. Dále také poskytoval pomoc Šalomounovým a Marshallovým ostrovům, které se ale staly spojenci Tchaj-wanu až v následujících dekadách. V těchto zemích se implementovaly projekty zaměřené zejména na rostlinnou produkci. V hlavním městě Šalomounových ostrovů pak Tchaj-wan také financoval výstavbu nové nemocnice (Biddick 1989: 805).

4.2 Osmdesátá léta

Přesně v polovině osmdesátých let Tchaj-wan disponoval pouhými dvaceti čtyřmi spojenci (Biddick 1989: 806). Při porovnání tohoto čísla s minulým desetiletím je zjevné, že celkový počet spojenců poklesl o dva. Samozřejmě se ale objevují i spojenci noví. Zároveň se v roce 1988 stává prezidentem Lee Teng-huie, který zahájil takzvanou flexibilní diplomacii, která se vyznačovala tím, že velmi spoléhala na rozvojovou pomoc jako na prostředek ke zlepšení tchajwanského mezinárodního postavení. Ukázkovým příkladem uplatňování tohoto konceptu byl vznik IECDF v roce 1989. Prezident Lee Teng-huie jej založil za účelem zviditelnění tchajwanské rozvojové pomoci (Tubilewicz – Guilloux 2011: 326). Jeho úspěchy byly pak zjevné zejména v následujícím desetiletí.

Z afrických států bych zmínila zejména Libérii, a to především kvůli jejímu komplikovanému vztahu k Tchaj-wanu. Od roku 1957 totiž už několikrát měnila spojení mezi Tchaj-wanem nebo ČLR. V roce 1989 nakonec opět navázala spojení s Tchaj-wanem (Yahuda 1996: 1327). V předešlém roce Tchaj-wan této zemi poskytl celkem 15 000 tun rýže a 212 milionů dolarů na výstavbu silnic a na zlepšení oblasti školství a vzdělávání. Zajímavostí také je, že Libérie byla první africkou zemí, kam směřovala první rozsáhlá technická mise. Dále rozvojová pomoc směřovala například do Nigérie, která získala 38 milionů dolarů, nebo do Lesotha, které obdrželo celkem 30 milionů dolarů v rozvojové pomoci v letech 1988–1989. Ani jedna z těchto zemí však Tchaj-wan v této době ani v budoucnu neuznávala. Tchaj-wan do takovýchto zemí investoval patrně proto, že viděl jistý potenciál pro zlepšení jejich vzájemných vztahů. Ještě bych uvedla již zmiňované Svazijsko. V této zemi od počátku osmdesátých let totiž odstartoval nový projekt zaměřený na malé rolníky a pěstování národního jídla, kterými jsou kukuřice a sladké brambory. Mělo se dosáhnout co nejvyšší kvality, kvantity a zisků (Skidmore 2002: 7–16).

V oblasti jižního Pacifiku v osmdesátých letech mezi spojence Tchaj-wanu přibýly k předešlým dvěma stávajícím celkem dva nové státy a do obou těchto zemí Tchaj-

wan poskytoval svou rozvojovou pomoc. Jednalo se o Nauru, které Tchaj-wan získal v roce 1980, a Šalomounovy ostrovy v roce 1983 (Yahuda 1996: 1327). Právě o Šalomounovy ostrovy Tchaj-wan v předešlých letech soupeřil s ČLR. Přesto se nakonec jejich vláda rozhodla navázat diplomatické vztahy s Tchaj-wanem. Nejspíše to bylo odpovědí na zřejmé tchajwanské pobídky, které se rozšířily do různých oblastí. Jednou z nich byly právě ekonomické rozvojové projekty. Došlo i k otevření generálního konzulátu v Honiaře, hlavním městě Šalomounových ostrovů, který později v roce 1985 získal status ambasády (Biddick 1989: 807).

Významnost oblasti Karibiku a Latinské Ameriky pro Tchaj-wan spočívá mimo poměrně velkou základnu spojenců také v tom, že má výhodnou pozici pro přístup na americký trh, z čehož by pak Tchaj-wan mohl profitovat (Chan 1997: 45). V období osmdesátých let se tchajwanským diplomatickým iniciativám začíná dařit zejména v Karibiku a Latinské Americe. Důkazem toho je hned několik nových spojenců. V roce 1983 se jimi stala Dominikánská republika a Svatý Krištof a Nevis a další rok Svatá Lucie. O několik let později, konkrétně v roce 1989, přibyli ještě další tři spojenci. Jednalo se o Bahamy, Belize a Grenadu (Yahuda 1996: 1327). Je ale důležité říci, že mnoho států z této oblasti bylo spojenci Tchaj-wanu ještě před rokem 1971 a celkem velkou část, v porovnání s ostatními kontinenty, si Tchaj-wan po této události udržel.

4.3 Devadesátá léta

V polovině devadesátých let Tchaj-wan disponoval celkem třiceti spojenci, což bylo dokonce o šest více než před deseti lety (Atkinson 2014: 417). Zároveň ale přišel o významné spojence, což byl případ Saudské Arábie, Indonésie a Singapuru v roce 1990 a Jižní Koreji o rok později. V roce 1997 přišel i o Jihoafrickou republiku, zmiňovanou v předešlé podkapitole (Bakešová – Fürst – Heřmanová 2004: 174).

Z období devadesátých let zmíním dva významné body v oblasti rozvojové pomoci, které Tchaj-wan učinil ve své snaze o lepší mezinárodní postavení. Tím

prvním byla značná snaha vyvíjená za účelem znovupřijetí do OSN. Dalo by se říci, že se nejedná o nic nového, ovšem od roku 1993 je tato snaha ještě více viditelná. Například v letech 1994 a 1995 byla organizována celosvětová kampaň, kdy přední světové noviny otiskly propagační materiál, seznamující čtenáře se snahou Tchaj-wanu o znovupřijetí do OSN. Tchaj-wan se pokoušel o přijetí do OSN prostřednictvím daru v hodnotě jedné miliardy dolarů, který by byl použit jako fond pro rozvojové země. Dále se Tchaj-wan pokoušel sladit svou žádost se zájmy ČLR tím, že prohlásil, že již nemá zájem o reprezentaci Číny a že by tím tak nebyl narušen princip jedné země – dvou politických entit (Bakešová – Fürst – Heřmanová 2004: 175). Ovšem Tchaj-wan ani díky těmto pokusům neuspěl, jako již mnohokrát předtím, zejména kvůli nesouhlasu ČLR, která byla zásadně proti a navíc jako člen Rady bezpečnosti OSN disponuje právem veta.

Druhým bodem bylo doporučení z roku 1992, které vydalo MOFA pro organizaci IECDf. Toto doporučení říkalo, že rozvojová pomoc má být poskytována pouze zemím, které řádně splácejí půjčky, jejichž hrubý národní produkt na osobu (HNP) je nižší než 2 500 dolarů a jejichž postoj k Tchaj-wanu je přátelský. Aby stát byl chápán jako přátelský, musí splňovat jedno z následujících kritérií. Do první kategorie patří státy, které jsou spojenci Tchaj-wanu, což byl třeba příklad Svazijska. Do druhé kategorie se řadí státy, které nejsou spojenci Tchaj-wanu, ale povolují vykonávat práci tchajwanských zastupitelských úřadů pod jménem Čínské republiky v jejich zemi. To byl například případ Vietnamu či Filipín. Ve třetí kategorii jsou takové země, které mají silné ekonomické nebo kulturní propojení s Tchaj-wanem. Jedná se tedy například o státy, se kterými má Tchaj-wan důležité obchodní styky, jsou jeho významnými obchodními partnery nebo je pojí podobné kulturní hodnoty. Sem by se dal opět zařadit například Vietnam nebo Filipíny. Ve čtvrté jsou státy, které se snaží své vztahy s Tchaj-wanem zlepšit. Zde bych pro ilustraci uvedla z minulosti třeba případ Marshallovo ostrovů. A do poslední páté kategorie patří státy, které k Tchaj-wanu nejsou nepřátelské, což znamená, že proti Tchaj-wanu nečiní žádná nepřátelská gesta (Chan 1997: 42–43). Sem by patřily například některé z východoevropských zemí bývalého východního bloku, které v následujícím odstavci rozeberu podrobněji.

V Evropě měl Tchaj-wan až do konce studené války pouze jednoho spojence, kterým byl Vatikán. Po konci studené války však začala Evropa přitahovat tchajwanský zájem, přičemž jeho rozvojová pomoc směřovala zejména do zemí bývalého východního bloku, které pro něj představovaly nové politicko-strategické cíle. Zpočátku byly tyto země chápány jako nepřátelské, avšak následně státy, jako například Bulharsko, Česká republika, Maďarsko nebo Polsko, učinily vůči Tchaj-wanu vstřícná gesta a následně tak na ně bylo pohlíženo jako na státy přátelské a začala do nich směřovat ekonomická pomoc. Výsledkem bylo, že v roce 1991 byla zřízena velvyslanectví či konzuláty v Estonsku, Litvě a Lotyšsku. Případ Lotyšska byl velmi zajímavý, protože uplatňoval takzvané duální uznání, což znamená, že uznával ČLR i Tchaj-wan současně. Kvůli politickému nátlaku ze strany ČLR nakonec Lotyšsko diplomatický vztah s Tchaj-wanem přerušilo. V roce 1992 pak Tchaj-wan zřídil obchodní kanceláře v Rusku a na Ukrajině (Chan 1997: 45). Na samotném konci devadesátých let se Tchaj-wanu podařilo najít ještě jednoho spojence. Stalo se tak v roce 1999, kdy s Tchaj-wanem ustanovila své diplomatické vztahy Makedonie, která doufala, že to v budoucnu pomůže vyřešit její ekonomické problémy. Tato země od Tchaj-wanu přijímala rozvojovou pomoc v podobě technické spolupráce i finančního zajištění. Tchaj-wan například poskytl 10 milionů dolarů na podporu soukromých podniků. V rámci spolupráce také Tchaj-wan otevřel svůj trh makedonskému zboží. Makedonie však na Balkáně nebyla jedinou zemí, kam směřovala tchajwanské rozvojová pomoc, jednalo se například i o Albánii nebo Kosovo (Tubilewicz 2004: 785–792). Na východní Evropu se Tchaj-wan soustředil i na multilaterální úrovni. V roce 1991 se totiž stal pozorovatelským státem v EBRD, kam mimo jiné poskytl 10 milionů dolarů, které měly sloužit jako speciální fond pro východoevropské ekonomiky procházející transformací (Li 2006: 608).

Na významu také v devadesátých letech nabývá jihovýchodní Asie, což je spojeno s faktem, že několik zemí z tohoto regionu zažívalo ekonomický růst, a to přitahovalo tchajwanské ekonomické zájmy. Důležitou roli samozřejmě hrála také geografická blízkost. Tchaj-wan svou rozvojovou pomoc soustřeďoval zejména na Vietnam, Filipíny, Indonésii či Thajsko. Jak Indonésie, tak Thajsko obdržely

pomoc v celkové výši 1,7 milionu dolarů (Skidmore 2002: 6). Tchaj-wan tímto také reagoval na rok 1992, kdy s ním přerušila diplomatické vztahy Jižní Korea (Chan 1997: 44). Stalo se tak v souvislosti s jihokorejským zahraničněpolitickým konceptem z osmdesátých let zvaným Nordpolitik. Jižní Korea tak chtěla dosáhnout navázání diplomatických vztahů se Severní Koreou, ČLR a Sovětským svazem, což by však bylo nereálné, pokud by přetrvávaly její diplomatické vztahy s Tchaj-wanem (Park 1990: 1166–1167).

Dalo by se říci, že v souvislosti s Afrikou je problematické říci, zda se tchajwanským diplomatickým iniciativám spojeným s rozvojovou pomocí v devadesátých letech dařilo. Objevuje se totiž poměrně velká skupina zemí, se kterými navázal diplomatické vztahy, mnoho z nich je však po několika letech opět zrušilo. Lesotho, které Tchaj-wan uznávalo od roku 1990, s ním diplomatické styky přerušilo v roce 1994. Guinea-Bissau jej také uznávala od roku 1990 a Středoafriická republika ho uznala o rok později, posléze s ním obě země přerušily styky v roce 1998. V roce 1992 ustanovil Tchaj-wan diplomatický vztah s Nigérií, avšak i ta s ním v roce 1996 vypověděla styky. Pak se objevují již zmiňované země, které v minulosti s Tchaj-wanem své diplomatické vztahy přerušily a nyní je opět navázaly. To byl případ Burkiny Faso z roku 1994 a Gambie z roku 1995. Nakonec v roce 1997 přibyl ještě Čad a malá ostrovní země Svatý Tomáš a Princův ostrov (Bakešová – Fürst – Heřmanová 2004: 175).

V jižním Pacifiku měl vývoj počtu tchajwanských spojenců poněkud klidnější ráz. Jednalo se zde o ztrátu Tonga v roce 1998. V témže roce ale Tchaj-wan zaznamenal i úspěch v podobě nového spojence, a to konkrétně Marshallových ostrovů. Do této země směřovala tchajwanská rozvojová pomoc již od sedmdesátých let, přičemž se zaměřovala zejména na technickou spolupráci v oblasti rostlinné výroby. Na samotném sklonku desetiletí přibyl ještě jeden malý ostrovní stát, a sice Palau (Bakešová – Fürst – Heřmanová 2004: 175). Tchaj-wan tedy na konci devadesátých let v jižním Pacifiku disponoval celkem pěti spojenci.

Karibik a Latinská Amerika se jak v devadesátých letech, tak i v minulosti těšila značnému zájmu ze strany Tchaj-wanu. V květnu roku 1991 tak dokonce Tchaj-wan začal jako pozorovatelský stát spolupracovat s Meziamerickou rozvojovou bankou (Inter-American Development Bank, IDB) a následující měsíc pak uzavřel smlouvu se Středoamerickou bankou pro ekonomickou integraci (Central American Bank for Economic Integration, CABEL). Tchaj-wan věnoval 150 milionů dolarů a mohl se tak připojit k sociálně-rozvojovým iniciativám této banky (Li 2006: 607). V roce 1998 pak Tchaj-wan uzavřel ještě jednu smlouvu ustanovující vznik Čínsko-středoamerického fondu pro ekonomickou spolupráci a rozvoj (The Republic of China-Central America Economic Cooperation and Development Fund, ROC-CAEDF), jehož záměrem bylo zajištění ekonomické spolupráce mezi Tchaj-wanem a šesti zeměmi Střední Ameriky (TaiwanICDF 2011b).¹¹ Co se týče jeho spojenců, v roce 1990 se na jeho stranu připojila Nikaragua, která se následně po několika letech stala členem zmiňovaného nově vzniklého ROC-CAEDF. Na druhou stranu zase v roce 1997 přišel o Bahamy, které ho tak uznávaly pouhých osm let (Yahuda 1996: 1327).

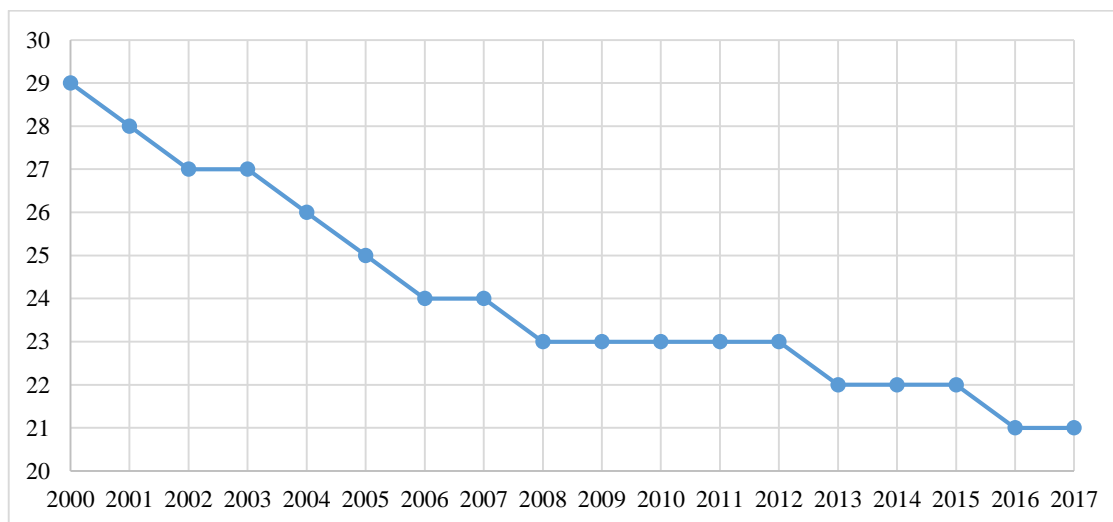
4.4 Období od roku 2000 po současnost

Počátek nového tisíciletí přinesl jednu velkou změnu. V roce 2000 byla přerušena více než padesátiletá nepřetržitá vláda KMT, kdy prezidentský post dobyla opoziční Demokratická progresivní strana (Democratic Progressive Party, DPP). Když nový prezident Chen Sui-bian přebíral úřad, disponoval Tchaj-wan dvaceti devíti spojenci (Atkinson 2014: 417). Za období jeho vlády ve výsledku převažují diplomatické neúspěchy v podobě ztrát spojenců, které představím později. Tyto neúspěchy se projeví i přes značnou velkorysost, kterou Tchaj-wan projevoval se formě finanční a rozvojové pomoci, jenž z části navazuje na situaci za vlády Lee Teng-huie. Vzhledem k této štedrosti je také někdy Chenova diplomacie označována za „[...] plýtvání národních zdrojů výměnou za mezinárodní izolaci“

¹¹Jednalo se o Belize, Salvador, Guatemalu, Honduras, Nikaraguu a Panamu (TaiwanICDF 2011b).

(Tubilewicz – Guilloux 2011: 323).¹² Dokládají to i následovné statistiky. V roce 1992 činily tchajwanské výdaje na rozvojovou pomoc 0,05 % HNP, zatímco o deset let později už se jednalo o 0,13 % (Tubilewicz – Guilloux 2011: 326–330). Zároveň však prezident Chen Sui-bian prohlásil, že chce ukončit tchajwanskou dolarovou diplomacií. Následující prezident Ma Ying-jeou, který v úřadu setrval až do loňského roku, na tuto situaci zareagoval snahou o diplomatické příměří, které ukončilo čínsko-tchajwanský souboj o spojence, který už si Tchaj-wan podle jeho slov nemohl dovolit (Tubilewicz – Guilloux 2011: 323). V roce 2008, kdy nastoupil do svého úřadu, měl Tchaj-wan už jen pouhých dvacet tři spojenců (Atkinson 2014: 417). Celkově lze říci, že období od roku 2000 je pro Tchaj-wan v otázce jeho mezinárodního postavení, až na některé výjimky, neúspěšné a jeho spojenců stále ubývá (viz graf č. 1).

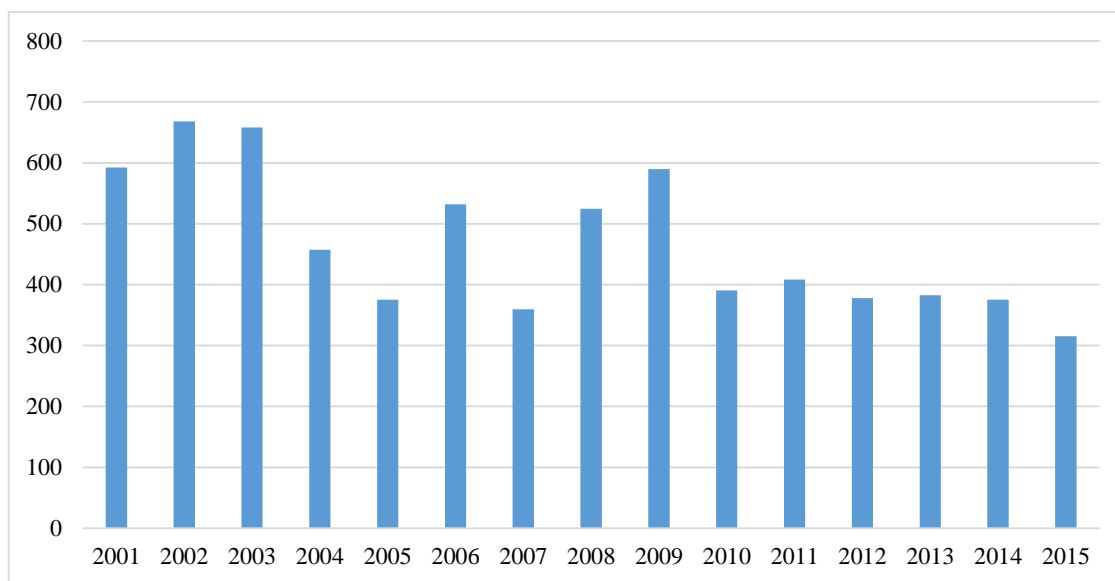
Graf č. 1: Vývoj počtu diplomatických spojenců Tchaj-wanu v období let 2000–2017

Zdroj: autorka dle (Atkinson 2014: 417; Ministry of Foreign Affairs Republic of China (Taiwan) 2016).

¹²„[...] squandering national resources in exchange for international isolation“ (Tubilewicz – Guilloux 2011: 323).

Graf č. 2: Výdaje TaiwanICDF spojených s rozvojeovou pomocí v období let 2001–2015 (v 1 milionu nových tchajwanských dolarů)

Zdroj: autorka dle (TaiwanICDF 2016: 65; TaiwanICDF 2011a: 43; TaiwanICDF 2010a: 54).

V Evropě se hned prvním neúspěchem stala v roce 2001 ztráta Makedonie. Této události předcházely volby do makedonského jednokomorového parlamentu v prosinci roku 2000, které vyhrála k Tchaj-wanu kritická Liberální strana, což značně ovlivnilo budoucí tchajwansko-makedonské vztahy. Nově jmenovaný ministr zahraničí Srgjan Kerim usiloval o vytvoření paralelního vztahu s Tchaj-wanem a ČLR, zatímco nový předseda parlamentu Stojan Andov dokonce vyžadoval znovunavázání diplomatických vztahů pouze s ČLR. Takto bylo nakonec učiněno i přesto, že tchajwanská asistence začala přinášet zřetelné výhody (Tubilewicz 2004: 797). Na tomto kontinentě tak nadále zůstává pouhý jeden spojenec Tchaj-wanu, kterým je Vatikán.

Za období vlády prezidenta Chena v letech 2000 až 2008 Tchaj-wan v Africe ztratil čtyři státy, kterými byly Čad v roce 2006 a dále Libérie, Malawi a Senegal (Tubilewicz – Guilloux 2011: 323). Přesunu-li se o několik let dopředu, tak v roce 2013 diplomatické vztahy s Tchaj-wanem opět přerušila již několikrát zmiňovaná Gambie, když se autoritářský vůdce Yahya Jammeh rozhodl obnovit diplomatické vztahy s ČLR. Podle slov jeho diplomatů se jednalo o výsledek toho, že Tchaj-wan odmítl navýšit množství rozvojové pomoci do této země (Ramzy 2016). Zatím

posledním státem, který s Tchaj-wanem přerušil diplomatické vztahy, byl v roce 2016 malý ostrovní stát Svatý Tomáš a Princův ostrov (Wu 2016).

Z jižního Pacifiku zmíním tchajwanského dlouholetého spojence Nauru, který své diplomatické vztahy s Tchaj-wanem za Chenovy vlády zrušil a v roce 2005 zase opět navázal. Objevuje se zde však i zcela nový spojenec, kterým je Kiribati z roku 2003. Tchaj-wan v této zemi svou rozvojovou pomoc soustředil na zlepšení infrastruktury, zemědělství, vzdělávání a zdravotnictví, kam se zavázal posílat 11,3 milionů dolarů ročně po dobu čtyř let (Tubilewicz – Guilloux 2011: 332). Jediný jižní Pacifik se tak vlastně stává místem, kde se po roce 2000 dokonce počet spojenců Tchaj-wanu zvýšil.

V oblasti Karibiku a Latinské Ameriky Tchaj-wan ztratil do roku 2008 Dominiku, Grenadu, Kostariku. Jen malou náhradou mu za tyto ztráty byl zisk Svaté Lucie v roce 2007. Tchaj-wan se zde zavázal, že převezme správu nad projekty financovanými ČLR a zároveň že naplní finanční závazky ČLR ke Svaté Lucii, které zahrnovaly 39 milionů dolarů ve formě příspěvku do státního rozpočtu (Tubilewicz – Guilloux 2011: 323–332). Tato ostrovní země je zatím posledním novým spojencem Tchaj-wanu.

V současnosti vypadá mezinárodní postavení Tchaj-wanu následovně. V Africe má dva spojence, kterými jsou Burkina Faso a Svazijsko. V Evropě má pouze Vatikán. V jižním Pacifiku jeho diplomatická základna čítá šest států, kterými jsou Kiribati, Marshallovy ostrovy, Nauru, Palau, Šalamounovy ostrovy a Tuvalu. Zcela nejlépe je na tom Tchaj-wan v Karibiku a Latinské Americe s celkem dvanácti spojenci. Jedná se o Belize, Dominikánskou republiku, Guatemalu, Haiti, Honduras, Nikaraguu, Panamu, Paraguay, Salvador, Svatý Kryštof a Nevis, Svatou Lucii a Svatý Vincent a Grenadiny (Ministry of Foreign Affairs Republic of China (Taiwan) 2017a).

Závěr

Cílem předkládané práce bylo představit rozvojovou pomoc jako nástroj sloužící k dosažení tchajwanského zahraničněpolitického cíle, kterým je snaha získat mezinárodní uznání, a dostat se tak z diplomatické izolace. Samotný zmiňovaný cíl Tchaj-wanu zahrnuje hned několik dalších podstatných bodů, jejichž vyřešení se však nachází v nedohlednu. Aby se Tchaj-wan dostal ze své diplomatické izolace, bylo by potřebné vyřešit vzájemné vztahy s ČLR, se kterou se Tchaj-wan nemůže v žádném ohledu měřit. Jedině změnou politických vztahů s ČLR by totiž bylo možné dosáhnout obnovení členství v OSN, jakožto prvotního kroku pro získání plnohodnotného postavení v rámci mezinárodního společenství. Zároveň je pro Tchaj-wan ČLR překážkou i v navazování vztahů na bilaterální úrovni.

Jediným východiskem z této složité situace je tak rozšiřování počtu spojenců a zapojení do mezinárodních struktur. Vzhledem ke svému mezinárodnímu postavení má Tchaj-wan velmi omezený manévrovací prostor. Zároveň je ale vyspělým a ekonomicky zdatným státem. Právě proto se uchyluje k využití rozvojové pomoci k dosažení svého cíle.

Podoba tchajwanské rozvojové pomoci prošla vývojem v několika různých aspektech. Jako první z těchto aspektů uvedu její druhy. V samotných počátcích své rozvojové pomoci a ještě i v sedmdesátých letech se totiž Tchaj-wan soustředil především na technickou spolupráci. Od osmdesátých let ji však začaly postupně, ale samozřejmě ne zcela, nahrazovat granty a půjčky. S tímto vývojem souvisí i proces změn dalšího aspektu, kterým jsou poskytovatelé tchajwanské rozvojové pomoci. Příklad uvedu na historickém vývoji fondu TaiwanICDF, který je v současnosti implementačním tělesem. Jeho předchůdcem byla od sedmdesátých let CITC, jejíž agendou byla zahraniční technická spolupráce v zahraničí. V osmdesátých letech v souvislosti s rychlým ekonomickým růstem pak přišel na řadu vznik IECDF, který se začal zaměřovat na ekonomickou pomoc. Vznik samotného TaiwanICDF přichází v devadesátých letech, kdy nahradil IECDF a následně s ním byla sloučena i CITC. Stalo se tak v době, kdy Tchaj-wan

oficiálně zahájil flexibilní diplomacii a začala se zvětšovat rozmanitost a počet různých projektů či misí. Samozřejmě nesmím opomenout uvést tchajwanské ekonomické a kulturní kanceláře, které plní role diplomatických misí ve státech, které nejsou spojenci Tchaj-wanu a tudíž také hrají roli v poskytování rozvojové pomoci. Dalším aspektem tchajwanské rozvojové pomoci, na kterém je možné sledovat vývoj, jsou příjemci jeho rozvojové pomoci, kteří pak představují potenciální spojence. Nejstarší oblastí, kam směřovala tchajwanská pozornost, byla Afrika, Karibik a Latinská Amerika. Od sedmdesátých let se pak začal projevovat zájem o jižní Pacifik, protože tamní ostrovy představovaly nově vzniklé země třetího světa a byly tak vhodným místem pro tchajwanské diplomatické iniciativy. Nakonec se začal zájem Tchaj-wanu obracet i na Evropu, stalo se tak konkrétně v devadesátých letech po rozpadu východního bloku, kdy jeho bývalé země z východní a střední Evropy projevíly vůči Tchaj-wanu vstřícná a přátelská gesta a bylo tak na ně nahlíženo jako na země přátelské. A nakonec posledním prvkem, který ovlivnil tchajwanské poskytování rozvojové pomoci, je vnitropolitický vývoj. Lze sledovat jak, jednotliví prezidenti i politické strany upřednostňovali rozdílné přístupy a postoje k zahraniční politice a s tím spojenému poskytování rozvojové pomoci. Změna je zřetelná především na od počátku nového milénia, kdy začala dolarová diplomacie ztrácet svou podporu.

Pokud se zaměřím na výsledky tchajwanské rozvojové pomoci v souvislosti se snahou získat lepší mezinárodní postavení a uznání, lze říci, že se Tchaj-wanu poměrně daří pronikat do menších často regionálních organizací, bank či fondů. Jako příklad uvedu ADB nebo EBRD, kde je Tchaj-wan pozorovatelským státem a kam mimo jiné poskytl finanční prostředky, které měly sloužit jako speciální fond pro východoevropské ekonomiky procházející transformací. Co se naopak týče bilaterálních vztahů Tchaj-wanu, základna jeho spojenců se celkově oslabuje a zmenšuje, a to i přes skutečnost, že počet příjemců jeho rozvojové pomoci je vskutku rozsáhlý. Důvodem tohoto poklesu je i jednání ČLR, která buďto na dané státy vytváří nátlak nebo se taktéž uchyluje k poskytování rozvojové pomoci. Tak poté dochází k vzájemnému soupeření o spojence, přičemž mnoho tchajwanských spojenců na tyto pobídky ze strany ČLR již zareagovalo a přešlo na její stranu. Jak

již bylo řečeno, Tchaj-wan svou rozvojovou pomoc poskytuje do celé řady zemí i přes to, že mnoho z nich dlouhodobě není jeho spojenci. Důvodem je nejspíš fakt, že Tchaj-wan vidí určitý potenciál ke zlepšení vztahů s těmito zeměmi. Lze si ale povšimnout, že pokud určitá země s Tchaj-wanem své diplomatické vztahy přeruší, obvykle ji Tchaj-wan svou rozvojovou pomoc přestane poskytovat. Jako příklad bych uvedla Čad nebo Gambii (viz příloha č. 1). Při analýze tchajwanské rozvojové pomoci ve vymezeném výzkumném období bylo mimo jiné zjišťováno, jak se měnil počet jeho spojenců vždy v polovině jednotlivých desetiletí, a výsledky byly následovné. V roce 1975 disponoval Tchaj-wan dvaceti šesti spojenci. O deset let později jich už bylo jen dvacet čtyři. Situace v devadesátých letech vypadala o něco pozitivněji, protože přesně v polovině této dekády měl Tchaj-wan třicet spojenců. Devadesátá léta jsou však pro Tchaj-wan posledním celkem úspěšným obdobím. Počínaje novým miléníem totiž nastala éra stabilního poklesu počtu spojenců Tchaj-wanu. V roce 2000 měl Tchaj-wan dvacet devět spojenců, v roce 2005 dvacet pět, v roce 2010 dvacet tři a v roce 2015 dvacet dva. Od 2015 roku se ale stačil tento počet ještě změnit na pouhých dvacet jedna. Stalo se tak konkrétně v roce 2016, kdy Tchaj-wan přišel o africký stát Svatý Tomáš a Princův ostrov. V současnosti má Tchaj-wan stále jen dvacet jedna spojenců, převážně z jižního Pacifiku, Karibiku a Latinské Ameriky a menší částí ještě z Afriky a Evropy, což vcelku koresponduje s oblastmi, na které se jeho rozvojová pomoc soustředí. Kromě nízkého počtu spojenců Tchaj-wanu je přítomný ještě jeden nepříznivý fakt, který sehrává roli v jeho mezinárodním postavení. Je jím samotný charakter jeho spojenců. Jedná se totiž o státy s malým mezinárodním vlivem, tedy jsou to buď malé ostrovní nebo chudé státy, které uznáním Tchaj-wanu nemají v podstatě co ztratit. To ovšem odpovídá skutečnosti, že rozvojová pomoc přirozeně směřuje do takových typů zemí.

Seznam literatury

- Atkinson, J. (2014). Aid in Taiwan's foreign policy: putting Ma Ying-jeou's aid reforms in historical perspective. *The Pacific Review* 27 (3), s. 409–431.
- Bakešová, I. – Fürst, R. – Heřmanová, Z. (2004). *Dějiny Taiwanu* (Praha: Lidové noviny).
- Biddick, T. V. (1989). Diplomatic Rivalry in the South Pacific: The PRC and Taiwan. *Asian Survey* 29 (8), s. 800–815.
- Central Intelligence Agency (2016a). *The World Factbook: East and Southeast Asia: Taiwan* (<https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/tw.html>, 8. 2. 20176).
- Central Intelligence Agency (2016b). *The World Factbook: Europe: Czechia* (<https://www.cia.gov/library/publications/resources/the-world-factbook/geos/ez.html>, 8. 2. 20176).
- Druláková, R. – Drulák, P. (2011). *Tvorba a analýza zahraniční politiky* (Praha: Oeconomica).
- Halaxa, P. – Němečková, T. (2009). Mezinárodní rozvojová pomoc a spolupráce. In: Adamcová, L. – Němečková, T. a kol., *Rozvojová ekonomika* (Praha: Oeconomica).
- Hill, Ch. (2003). *The Changing Politics of Foreign Policy* (Hampshire: Palgrave Macmillan).
- Holsti, K. J. (1964). The Concept of Power in the Study of International Relations. *Oxford University Press* 4 (7), s. 179–194.
- Chan, G. (1997). Taiwan as an Emerging Foreign Aid Donor: Developments, Problems, and Prospects. *Pacific Affairs* 70 (1), s. 37–56.
- Kissinger, H. (1999). *Umění diplomacie: od Richelieua k pádu Berlínské zdi* (Praha: Prostor).

- Kolstø, P. (2006). The Sustainability and Future of Unrecognized Quasi-States. *Journal of Peace Research* 43 (6), s. 723–740.
- Li, Ch. (2006). Taiwan's Participation in Inter-Governmental Organizations: An Overview of Its Initiatives. *Asian Survey* 46 (4), s. 597–614.
- Liu Hsiao-pong, P. (2009). Planting Rice on the Roof of the UN Building: Analysing Taiwan's "Chinese" Techniques in Africa, 1961–Present. *The China Quarterly* 50 (198), s. 381–400.
- Ministry of Foreign Affairs Republic of China (Taiwan) (2017b). *Full Member* (<http://www.mofa.gov.tw/enigo/Link3enigo.aspx?n=58BD38F4400A7167&sms=A72EC821FB103DD9>, 7. 2. 2017).
- Ministry of Foreign Affairs Republic of China (Taiwan) (2009). *Progressive Partnerships and Sustainable Development. White Paper on Foreign Aid Policy (Summary)* (<http://www.mofa.gov.tw/Upload/RelFile/1225/4523/a500a274-fc5e-4bc3-bb37-696a2c38b37d.PDF>, 8. 3. 2017).
- Ministry of Foreign Affairs Republic of China (Taiwan) (2016). *Diplomatic Allies of the ROC from 2006 to 2015* (<http://www.mofa.gov.tw/Upload/RelFile/1130/158769/Table%203%20Diplomatic%20Allies%20of%20the%20ROC.pdf>, 18. 3. 2017).
- Ministry of Foreign Affairs Republic of China (Taiwan) (2017a). *Diplomatic Allies* (<http://www.mofa.gov.tw/en/AlliesIndex.aspx?n=DF6F8F246049F8D6&sms=A76B7230ADF29736>, 8. 2. 2017).
- Nye, J. S. Jr. (2004). *Soft power: The Means to Success in World Politics* (New York: Public Affairs).
- OECD (nedatováno). *Net ODA* (<https://data.oecd.org/oda/net-oda.htm#indicator-chart>, 3. 2. 2017).
- Opršal, Z. (2014). Rozvojová spolupráce. In: Nováček, P. ed., *Rozvojová studia – vybrané kapitoly* (Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci), s. 27–42.

- Palmer, G. – Wohlander, S. B. – Morgan, T. C. (2002). Give or Take: Foreign Aid and Foreign Policy Substitutability. *Journal of Peace Research* 39 (1), s. 5–26.
- Park, J. (1990). Political Change in South Korea: The Challenge of the Conservative Alliance. *Asian Survey* 30 (12), s. 1154–1168.
- Ramzy, A. (2016). China Resumes Diplomatic Relations With Gambia, Shutting Out Taiwan. *The New York Times*. 18. 3. 2016 (http://www.nytimes.com/2016/03/19/world/asia/china-gambia-taiwan-diplomatic-relations.html?_r=0, 17. 3. 2017).
- Riegl, M. (2010). Terminologie kvazistátů. *Acta Politologica* 2 (1), s. 57–71.
- Riegl, M. (2013). *Proměny politické mapy po roce 1945* (Praha: Grada Publishing).
- Skidmore, N. (2002). *Taiwanese Development Aid in Africa* (Johannesburg: SAIIA).
- Štouračová, J. (2012). Ekonomická dimenze mezinárodních vztahů, zahraniční politiky, diplomacie. Ekonomická diplomacie. In: Štouračová, J. a kol., *Proměny ekonomické diplomacie v ČR a ve světě* (Praha: Professional Publishing), s. 15–42.
- Taiwan Republic of China (2017). *ROC Embassies and Missions Abroad* (http://www.roc-taiwan.org/portalOfDiplomaticMission_en.html#ALL, 5. 4. 2017).
- TaiwanICDF (2010a). *2005 Annual Report* (<http://www.icdf.org.tw/ct.asp?xItem=4604&ctNode=29977&mp=2>, 6. 11. 2016), s. 4–102.
- TaiwanICDF (2010b). *2006 Annual Report* (<http://www.icdf.org.tw/ct.asp?xItem=4605&ctNode=29977&mp=2>, 6. 11. 2016), s. 4–123.

- TaiwanICDF (2010c). *2007 Annual Report* (<http://www.icdf.org.tw/ct.asp?xItem=4606&ctNode=29977&mp=2>, 6. 11. 2016), s. 2–123.
- TaiwanICDF (2010d). *2008 Annual Report* (<http://www.icdf.org.tw/ct.asp?xItem=4607&ctNode=29977&mp=2>, 6. 11. 2016), s. 4–95.
- TaiwanICDF (2010e). *2009 Annual Report* (<http://www.icdf.org.tw/ct.asp?xItem=4608&ctNode=29977&mp=2>, 6. 11. 2016), s. 4–95.
- TaiwanICDF (2010f). *History of the TaiwanICDF* (<https://www.icdf.org.tw/ct.asp?xItem=4582&ctNode=29843&mp=2>, 18. 2. 2017).
- TaiwanICDF (2011a). *2010 Annual Report* (<http://www.icdf.org.tw/ct.asp?xItem=6824&ctNode=29977&mp=2>, 6. 11. 2016), s. 4–93.
- TaiwanICDF (2011b). *About the ROC-CAEDF Fund* (<https://www.icdf.org.tw/ct.asp?xItem=6315&ctNode=29839&mp=2>, 17. 3. 2017).
- TaiwanICDF (2012). *2011 Annual Report* (<https://www.icdf.org.tw/ct.asp?xItem=10563&ctNode=29977&mp=2>, 6. 11. 2016), s. 4–89.
- TaiwanICDF (2013). *2012 Annual Report* (<http://www.icdf.org.tw/sys.content.asp?mp=2&CuItem=15765&CtNode=29977>, 6. 11. 2016), s. 4–97.
- TaiwanICDF (2014). *2013 Annual Report* (<http://www.icdf.org.tw/sys.content.asp?mp=2&CuItem=22016&CtNode=29977>, 6. 11. 2016), s. 4–107.

TaiwanICDF (2015). *2014 Annual Report* (<http://www.icdf.org.tw/sys.content.asp?mp=1&CuItem=32967&CtNode=30567>, 6. 11. 2016), s. 4–93.

TaiwanICDF (2016). *2015 Annual Report* (<http://www.icdf.org.tw/public/Attachment/66111162215.pdf>, 6. 11. 2016), s. 4–53.

TaiwanICDF (nedatováno). *About Us* (<http://www.icdf.org.tw/ct.asp?xItem=4470&CtNode=29840&mp=2>, 18. 2. 2017).

Thorbecke, E. – Wan, H. (2007). Taiwan's development experience: Stability with growth, 1950–2002. In: Ash, R. – Greene, J. M., *Taiwan in the 21st Century: Aspects and limitations of development model* (London: Routledge), s. 54–73.

Trávníčková, Z. (2012). O státnosti a uznání státu v mezinárodním právu. *Ústav mezinárodních vztahů*. 25. 4. 2012 (<http://www.iir.cz/article/o-statnosti-a-uznani-statu-v-mezinarodnim-pravu>, 14. 10. 2016).

Tubilewicz, C. – Guilloux, A. (2011). Does size matter? Foreign aid in Taiwan's diplomatic strategy, 2000–8. *Australian Journal of International Affairs* 65 (3), s. 322–339.

Tubilewicz, C. (2004). Taiwan's "Macedonian Project," 1999–2001. *The China Quarterly* 45 (179), s. 782–803.

Wu, J. R. (2016). Taiwan folds away the flags as China woos its allies. *Reuters*. 23. 12. 2016 (<http://www.reuters.com/article/us-taiwan-diplomacy-saotome-idUSKBN14C0KC>, 17. 3. 2017).

Yahuda, M. (1996). The International Standing of the Republic of China on Taiwan. *The China Quarterly* 37 (148), s. 1319–1339.

Cizojazyčné resumé

This bachelor thesis is focused on Taiwanese development assistance between 1971 and 2017. The aim is to analyse Taiwanese development assistance as an appropriate tool of foreign policy for achieving the specific Taiwan's objectives, because Taiwan is for a long time in diplomatic isolation and its aim is to change this status by expanding the number of diplomatic allies and integration into international structures. This manner is a means to achieve better visibility and positive image of this country. It is also a kind of inducement or reward that some country came forward to Taiwanese initiatives. I tried to introduce characteristics of its assistance and also results this manner, because I set these points as a research questions. The conclusion of this work answers these questions.

Přílohy

Příloha č. 1: Příjemci tchajwanské rozvojové a humanitární pomoci v období let 2005–2015

O – příjemce tchajwanské rozvojové či humanitární pomoci v daném roce

		05	06	07	08	09	10	11	12	13	14	15	
Afrika	Burkina Faso	O	O	O	O	O	O	O	O	O	O	O	
	Čad	O											
	Gambie	O	O	O	O	O	O	O	O	O			
	Jihoafrická republika					O	O	O	O	O	O	O	
	Jižní Súdán							O	O	O	O		
	Keňa				O			O	O				
	Libye							O					
	Malawi	O	O	O							O	O	
	Nigérie												O
	Sv. Tomáš a Princův ostrov	O	O	O	O	O	O	O	O	O	O	O	O
	Svazijsko	O	O	O	O	O	O	O	O	O	O	O	O
	Tunisko											O	O
	celkem	6	5	5	5	5	5	8	7	6	7	7	
Asie	Ázerbájdžán	O	O	O	O	O	O	O	O	O	O	O	
	Bahrajn	O	O	O	O	O	O	O	O	O	O	O	
	Barma				O	O						O	
	Filipíny	O	O	O	O						O	O	
	Gruzie	O	O	O	O	O							
	Indie	O	O	O	O	O	O	O	O	O	O	O	
	Indonésie	O	O	O	O	O	O	O	O	O	O	O	
	Jordánsko											O	O
	Kazachstán											O	O
	Kuvajt											O	O
	Kyrgyzstán	O	O	O		O							
	Mongolsko	O	O	O	O	O	O	O	O	O	O	O	
	Nepál												O
	Pákistán							O	O				
	Saudská Arábie	O	O	O	O	O	O	O	O	O	O	O	O
	Srí Lanka	O	O										
	Tádžikistán		O	O									
	Thajsko	O	O	O	O	O	O	O	O	O	O	O	O
	Turecko					O	O	O	O	O	O	O	O
	Uzbekistán	O	O										
Vietnam	O	O											
	celkem	13	14	11	10	11	9	9	8	8	12	14	
Evropa	Bělorusko	O	O	O	O	O	O	O	O	O	O		

	Bulharsko	0	0									
	Česká republika		0	0		0						
	Litva	0	0									
	Moldavsko		0	0					0	0	0	
	Rumunsko	0	0	0				0	0	0	0	
	Rusko		0	0	0	0						
	Ukrajina			0	0	0						
	celkem	4	7	6	3	3	1	1	2	3	3	2
jižní Pacifik	Fidži	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	Kiribati	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	Maršallový ostrovy	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	Nauru		0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	Palau	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	Papua - Nová Guinea	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	Šalomounovy ostrovy	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	Tuvalu	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	celkem	7	8	8	8	8	8	8	8	8	8	8
Karibik	Dominikánská rep.	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	Haiti	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	Sv. Kryštof a Nevis	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	Sv. Lucie			0	0	0	0	0	0	0	0	0
	Sv. Vincent a Grenadiny	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	celkem	4	4	5	5	5	5	5	5	5	5	5
Latinská Amerika	Belize	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	Chile		0									
	Ekvádor	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	Guatemala	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	Honduras	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	Kolumbie					0						
	Kostarika	0	0									
	Nikaragua	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	Panama	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	Paraguay	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	Peru		0									
	Salvador	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	celkem	9	11	8	8	9	8	8	8	8	8	8
svět celkem		43	49	43	39	42	36	39	38	38	43	44

Zdroj: autorka dle (TaiwanICDF 2010a: 26–27; TaiwanICDF 2010b: 20–21; TaiwanICDF 2010c: 22–23; TaiwanICDF 2010d: 30–31; TaiwanICDF 2010e: 22–23; TaiwanICDF 2011a: 20–21; TaiwanICDF 2012: 12–13; TaiwanICDF 2013: 33–34; TaiwanICDF 2014: 60–61; TaiwanICDF 2015: 50–51; TaiwanICDF 2016: 10–11).

Příloha č. 2: Vývoj počtu diplomatických spojenců Tchaj-wanu v období let 2005 – 2015

	05	06	07	08	09	10	11	12	13	14	15
Afrika	6	5	5	4	4	4	4	4	3	3	3
Asie	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Evropa	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
jižní Pacifik	6	6	6	6	6	6	6	6	6	6	6
Karibik	4	4	5	5	5	5	5	5	5	5	5
Latinská Amerika	8	8	7	7	7	7	7	7	7	7	7
celkem	25	24	24	23	23	23	23	23	22	22	22

Zdroj: autorka dle (Ministry of Foreign Affairs Republic of China (Taiwan) 2016; Ministry of Foreign Affairs Republic of China (Taiwan) 2017a).